Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ★ ШОАТТА, 5 НОЯБРЬ, 1988 ШУ. ★ № 132 (7635). ★ Мах 3 кеп.

КПСС ЦК ХИННА СОВЕЩАНИ

Мехка агропромышленни комплексе перестройка эггара хьалхарча аргІанара, тІехьатетта йиш йоаца декхар хиларах тарра баха нах кхачанца дикагІа Іалашбара, социально - экономически дегІаухилген Іилма - технически прогресси сихъара хьакъехьара партеи правительстваи решенеш мишта кхоачашъю хьежар центральни органий, министерствай, ведомствай кулгалхошца 2 ноябре хиннача совещане.

Хьалхара дош а оалаш совещане хьайиллар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума ПредседателІа М. С. Горбачева.

Дувцаш долча дешах лаъцэ хоам беш къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, СССР Министрий Совета Председателя хьалхарча заместителя, СССР Госплана Председателя Ю. Д. Маслюкова.

Цу проблемай хьакъехьа беча балхахи предложенеехи дар хайтар СССР Министрий Совета Председателя хьалхарча заместителя, СССР Госагропрома председателя В. С. Мураховске, СССР малхбоалерча районашка гІишлошъяра министра А. А. Бабенкос, СССР минеральни удобренеш яра министра Н. М. Ольшанске, СССР кІора промышленноста министра М. И. Щадова, СССР халкъа тІахьожама Комитета председателя С. И. Манякина, СССР авиационни промышленноста министра А. С. Сысцова, СССР халкъа образоване Госкомитета председателя Г. А. Ягодина, СССР юккъера машинаш яра министра Л. Д. Рябова, СССР Министрий Совета Председателя заместителя, СССР Министрий Совета машинаш яра йолча бюро председателя И. С. Силаева, СССР химически промышленноста министра хьалхарча заместителя А. Н. Устькачкинцева, СССР гІишлон материалаш яра промышленноста министра С. Ф. Военушкина.

Совещани чакхйоалаш къамаьл дир М. С. Горбачева.

Совещане балха юккъера дакъа лоацаш хилар новкъостий В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. Н. Рыжков, Н. Н. Слюньков, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, О. Д. Бакланов. СССР Министрий Совета Председателя заместителаш Ю. П. Баталин, И. С. Белоусов, Л. А. Воронин, В. К. Гусев, В. М. Каменцев, Б. Л. Толстых, ВЦСПС председатель С. А. Шалаев, ВЛКСМ ЦК хьалхара секретарь В. И. Мироненко, КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи бехктохкаме болхлой, массови информацеи средствай викалаш.

Яхьа дневник

Лаьрхlар кхоачашду

Ухх деношка Грозненски района промышленноста, транспорта, гІишлон, торговле предприятешта юкъе яьржача социалистически яхьа кararча шера хьалхарча ийс бетта итогаш яьй. Котъльннарг лаьрхІа, КПСС райкома, райисполкома, ВЛКСМ РК карара кара тела ЦІе байракх хьожаьлий Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллектива (начальник Л. Маргосов, парткома секретарь П. Довженко, профкома председатель В. Калугин).

МалагІа хьокхамаш долаш чакхъяьккхай цо кхо квартал? Эггара хьалха белгалдаккха деза, цо, план 23500 метр йолаш, 29345 метр кІоарга бурув техалга. Из 124,9 процент я. Къахьегама оссарле лакхъяннай 125,4 процент. Мах а телаш дечаа гІулакхий план 115,8 процент кхсачашъяьй. Геттара дика хьал да цІена пайла боаккхача. Из укхаза баьккхаб 3570 эзар сом. е 440 процент.

КІезига бац Горячеводски бурув тохара балхий управление коллективе шоай гІулакх кІоаргга довза а хьшаре къахьега а нах. Масала, укх аьхки деиз пятилетка диълагІа шера чотагІа болх беш я А. Гусевен А. Куприновен кулгалду буровой бригадаш.

Деша дай бац

Дукха ха йоацаш хиннача Назрановски райсовета исполкоме дІйцар «Моттигерча Совета жилой фонд, предприятеши организацеши 1988 — 1989 шера гуйрен - Іан хвалашта кийчъяь хилархах» дола дош. Цох лаьца цкъа дийца Іийнадац укхаза. Цхьабакъда, ПУЖКХ, гортеплоэлектросета, кхычахьар а кулгалхоІй цхьаккха бехктокхам болаш хиннабац тІаийца решеней, оттаяь хинна мероприятеш кхоачашъяра.

Масала, 20 октябре а тІехь болх бе кийча хиннаяц № 3 йолча школа котельни, йІовхалах хьагаш яьгІай № 4 йолча школан № 7 йолча берий бешеи коллективаш. КІезига кхоачамбоацараш дац ту хьакъехьа «Назрановское» яхача ремонтно - транспортни предприяте, «Электроинструмент» заводе, трикотажни фабрике. Мала тешаргва цу йоккхача организацей кулгалхошта Іанга кийчо е еалга хацар, аьчча. Цкъа мо дукхаза дош тийннад цар цу хьакъехьара мероприятеш ханнахьа а дика а чакхйоахаргья яхаш.

Долче, шоай деша дай хила ловш бацкха уж.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, НГІАССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай городаша, районаша, промышленноста, транспорта, гІишлошъяра, бувама, торговле, наха бытовой гІулакхаш дара предприятеша 1988 шера 9 бетта шоай планаши социалистически декхараши кхоачашдара итогашка.

ТІанйцача соцамагІа котбаьннараш а лаьрхІа, хьожаю

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ: ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Социалистически яхьа условеш кхоачаш ца еш йисарца дувзаденна хьожайиш.

ШОЛЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш,

цІена пайда баккхара план 2,1-зза, къахьегама оссарле лакхъялара план — 11,8 процент, продукце боарам дегІабоалабара темпай план — 106,4 поставкаш яра план — 100 процент кхоачашъяьча

СОВЕТСКИ РАЙОНА.

Производственни Іилман - производственни объединенешта, управленешта юкъе:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦІе байракх а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

СССР 60 шу дизара цІерагІча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединенена;

«Грознефть» яхача производственни объединенена.

ШОЛЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

«Промавтоматика» яхача Грозненски Іилма-производственни объединенена;

Нохч-ГІалгІай карьероуправленена.

КХОАЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Диплом а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

«Аргунводпром» объединене;

Грозненски производственни швейни объединенена.

Производственни коллективаша юкъе:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦІе байракх а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

«Старогрознефть» мехкдаьттен газин йоаккхача управленена;

Горячеводски бурув деттара балхий управленена;

Грозненски газ чакхйоахача завода;

«Нефтехимзапчасть» яхача Грозненски завода;

«Мединструмент» яхача Гудермесски завода;

электромеханически завода;

Грозненски сигналізацеи бувзамен дистанцена;

«Союзавтоматстром» НПО опытно - экспериментални завода;

«Гидромеханизация» треста Грозненски специализированни управленена;

республикански радиотелевизионни передачаш еча центра;

«Ремсельбурвод» треста Къулбаседа - Кавказски СПМК;

«Грозгипронефтехим» института:

«Чечингражданпроект» института.

ШОЛЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

«Октябрьнефть» мехкдаьттен газин доаккхача управленена;

«Агропромстроя» аьшкабетонни хІамаш хьаеча Грозненски завода;

«Союзспецремстрой» треста № 66 йолча мобильни спецуправленена;

«Чеченингушстрой» объединене № 7 йолча гІишлонмонтажни управленена;

«Югмонтажавтоматика» треста Грозненски монтажни управленена;

Грозненра кога гІирс беча фабрикана;

Грозненра маьхк еча комбината;

Грозненски Іилма-тохкама института.

КХОАЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Диплом а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

Старогрозненски бурув деттара балхий управленена;

РСФСР МЖКХ экспериментально-механически завода;

«Чеченингушжилгражданстрой» объединене механизаце управленена;

«Чечингражданстрой» треста ремонтно-гІишлон управленена.

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком 1988 шера нийс бетта хьайбай продукци яккхаран цунна заготовкаш яран тІаерзаяьча соцналистически яхьа итогашка хьежар.

ТІаийпача соцамагІа республикански соцналистически яхье котбаьннарг а лаьрхІа, хьожаю

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ: ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦІе байракх а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

хьайбай продукци дукхагІа йоаккхалга вІашІехьдаьккачен дулх даккхара нйс бетта плая 139, шура — 100,2, тха — 102 процент кхоачашъяьча

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА. ШОЛЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш,

дулх даккхара нйс бетта план 112, шура — 108, тха — 119 процент кхоачашъяьча

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОНА. КХОАЛАГІА МОТТИГ:

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Диплом а луш,

дулха даккхара нйс бетта план 107, шура — 100,3, тха — 108 процент кхоачашъяьча

ШЕЛКОВСКИ РАЙОНА. БОАХАМАШТА ЮКЪЕ: ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦІе байракх а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

дулх даккхара нйс бетта план 174, тха — 125 процент кхоачашъяьча

Шелковски района Ленина орден лелаеча «Шелковский» госплемзавода.

ШОЛЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, НГІАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

дулх даккхара нйс бетта план 171, шура — 127 процент кхоачашъяьча

Шалински района «Курчалойский» совхоза.

КХОАЛАГІА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Диплом а луш, республикански Сийлен улга тІа а йоаккхаш:

дулх даккхара нйс бетта план 129, шура — 104 процент кхоачашъяьча

Надтеречни района «Надтеречный» совхоза.

Социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхІа, республикански газеташа оттадаьча Сийлен улга тІа яьхай:

Гудермесски района «Белореченский» совхоз;

Шалински района «Московский» совхоз;

Веденски района Орджоникидзе цІерагІа колхоз;

Шалински района «Южный» совхоз:

Суженски района XX партсъезда цІерагІа колхоз;

Ачхой-Мартановски района «Ореховский» совхоза шурий ферма;

Суженски района Ленина цІерагІча колхоза № 2 йола шурий ферма:

Шелковски района «Червленский» колхоза шурий ферма;

Грозненски района «Советская Россия» колхоза шурий ферма;

Назрановски района «40 лет Октября» совхоза шурий комплекс;

Назрановски района «Назрановский» совхоза Наьсаркертера ферма;

Наурски района «Советская Россия» совхоза шурий ферма:

Гудермесски района «Правда» совхоза шурий ферма;

Суженски района XIX партсъезда цІерагІча колхоза шурий ферма;

Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза шурий комплекс;

М. Дзаурова — Назрановски района «40 лет Октября» совхоза доярка;

Н. Обиденко — Шалински района «Московский» совхоза доярка;

А. Далаева — Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза доярка;

Ш. Султанов — Шалински района «Шалинский» совхоза бежа Іу;

Н. Ибрагимов — Шелковски района Ленина цІерагІча колхоза бежа Іу;

З. Дадаева — Грозненски района «Гикаловское» п/о Іаьсий леладер;

Д. Хаснев — Шалински района «Московский» совхоза хьайбаш кхоабача звенон кулгалхо;

Л. Пискунова — Шелковски района. «Путь к коммунизму» колхоза хьакхарч лелаеча звенон кулгалхо;

Г. Муцагов — Малгобекски района «Кавказ» совхоза воккхагІвола жаІу;

С. Ямалов — Шелковски района «Червленский» колхоза воккхагІвола жаІу;

Ишгта котбаьннарг лаьрхІаб республикански социалистически яхьа условеш кхоачашъяь хьайбай боахамера 48 болхло. Хьалхалаттарий списказ районни газеташа кепатохаргья.

ССР ГРАЖДАНАШ! ХЬИНАРЕ ДАКЪА ЛАЦА ПОЛИТИЧЕСКИ СИСТЕМА РЕФОРМАНА ЮКЪЕ, СОВЕТИЙ ЛОАРХІАМ ЛАКХБЕЧА, ВАЙ ВАХАРА ЕРРИГАЧА СФЕРАШТА ДЕМОКРАТИЗАЦИ ЕЧА!

(КПСС ЦК ТІахьехамашца та).

ГІишлонхой

Репортаж

Шн эзарлагІа шу хьатІакхачале хІара советски дезал къаьсттача квартираца е шоай доалахьарча цІеношца Іалашбара тІаерзаяь парте программа кхоачашъеча дикка докхха дакъа юкъехьош къахьегаш ба Нохч-ГІалгІайчен гІишлонхой. Цунна къаьгга тешал деш дар укх деношка Грозне Киевски микрорайон оалача моттиге тхона дайна сурт.

Гаьннара дІахьежача гуш да хьалдаь йистедоалаш латта ийс этаж йола цІа. ТІехьарча этажа корашка араух болх беш йолча электросварка сердал.

— Ер цІа оаха, ДСК болхлоша, хьалдоладаь пхелагІа бутт ба, — йоах укхазарча прораба Э. Айрапетова. — Монтажни балхаш йистедахара массехк дІ мара дисадац. Шн подъезд отделочни балхаш дара дІаеннай оаха, вож шиъ кораши наІараши дІаегІача кийча хургья.

Оаха из къамаьл дувцача юкъа ший керда мухь ийслагІча этажа тІа боаккх подъемни крано. Из дІаэцача кулгалдеш ва республике дика вовзаш вола гІишлонхо А.-Х. Цечоев. Цхьан юкъа гучавоал из цхьан балкона тІа, тІаккха юха къайлавоал. Дукха ха ялале, тхо латтача моттиге хьатІаваГІа из.

— Укх цІен заказчик НПО «Промавтоматика» я, — йоах цо. — Кастта цу предприяте болхлошта дІалургда 142 квартира дІоагІаш. Сона хетачогІа, 1989 шу хьатІадале кердача фусамашка баха таро хургья цар.

А.-Х. Цечоева цІераш йоах шийна уллув овсаре кхъахьегаш болча наьха. Уж ба башенни крана машинист В. Богатырев, сварщикаш Месербиев Хьусен, Насонов Анатолий, Кудрявцев Сергей, блокашта юкъе маркхал бехкаш бола Мацикева Сацита, Поликина Мария, монтажникаш С. Берсанов, М. Тахаев, С. Олейник, дуккха кхыбараш.

Кхехкаш да балхаш массайолча этажаш тІа. Сварщик В. Богатырев йовкъашта оттаяь плиташ чоагІъеш ва. Ший болх юкъагІа а бите, наг-нагахьа хьадаьр тешаме да е дац хьож из. Хов цунна дІахо де мел дезар ший балхах тийша долга.

— Ер объект ханнахьа дІаялар чоагІа лоархІаме да, — йоах цо, — хІана аьлча, цо аьттув лургба городерча квартираш эшарий агрІа лоацъе, наьха вахара хьалаш тоаде.

Монтажникашта тІехьха объекте болх бе болабеннаб отделочникаш. Царга я хІанз хьалхара шн подъезд. БархІ сахьат дала массехк минот йисяле а, гІишлонхой чуийнна къахьегаш ба. Кхо бригада я укхаза болх беш.

— Тхо № 4 йолча СМУра да, — йоах штукатурий бригадира М. Коноваловас. — ШоллагІа кІира да тхо укх объекте хьадьхка. Сона уллув болх бераш йоккха опыт йола гІишлонхой ба. Цар дакъа лоацаш хьалъяьй республикера дукха а объекташ. Царех цхьарий цІераш яха лов сона. Уж я Чехова цІерагІа библиотека, политпросвещене цІа, мехкдаьтта института, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи КПСС обкомеи зданеш, кхыяраш. ХІаьта наха чуІе хьалъяьча фусамий цІераш яьха-м саг а варгвац.

Ткъаь итт шу гаргга дІаденнад гІишлош хьалъяра «Знак Почета» орден лелаеча къахьегама ветерана О. Яковенкос. Из малярий бригадир я. Тахан планаши социалистически декхараш тоъал тІехкхоачашдеш къахьегаш я цо кулгалду колектив.

Доккхал деш дувц Коноваловаси Яковенкоси шоай новкъостех - гІишлонхойех. Дукхаха шераика овсаре къахьегаш хьабоагІаш ба штукатураш А. Абальмасова, М. Апаева, Х. Бахаева, Е. Никулина, В. Остроухова, В. Лазарева, малярш А. Идигова. Б. Мальсагова, бригадир А. Зудилова.

— Боахама расчетеи оахоша тхоашта финансировани ярен хьалашка болх беш чоагІа лоархІаме да гІишлон материалаш ма эшша а ханнахьа а хьатІаяр, — йоах А. Зудиловас. — ХІанзарчоа цу хьакъехьа кхоачамбоацараш дукха да. Кхоачам боллаш хьатІакхахьац маркхал, басар, кІира тоъаш яц. Нохч-ГІалгІайчен гІишлон управлене кулгалхошта довзан-те тхогара хьал? Болх сихагІа дІабохийтаргбола еррига таронаш оарцагІъяхар — из еций перестройка.

Цо яхар хьаллоац А.-Х. Цечоева, Э. Айрапетова, кхыча бригаднршеи болхлошеи. Селхан санна «хурхургда, хиннар-гургда» яхаш къахьега тахан цхьанне а бокъо яц.

М. КАРТОЕВ.

СССР Конституце хувцамехи тІатохарехи долча а СССР халкъа депутаташ харжарах долча а Законий проекташ ювцаш

СОНА ХЕТАР

СССР-а Конституце хувцамехи тІатохарехи долча Закона проект йийшача сона бакъахьа хийтар цхьайола моттигаш хийцача, хІана аьлча, вай общество таханарча дийнахьа перестройка а еш шерра тІа боахаш дегІайоагІаш латт. Цунца дегІада деза да закон а. Сеца лаьтта зама меттахьаьнийай.

Къайле яц, вай общество юкъе массавола саг а заманца вахар долаш вац аьлча. Из да кхетам лоха болаш латтачара меттахьа бала безам боацаш нах хилар. Из сона гуш да дешархошта юкъе се болх беш хилар бахьан долаш. Дезалий вахар, лелар, цар кхетам берага гІолла ха хала дац. Бераш та таханара вай хьокхам цар кхоане я. Цудухьа са ала безам бар: **балха боацаш, корта бохабу малараш мелаш, спекуляци лелаеш, лоацца аьлча обществона а дезала а пайдане а боапаш лелачарна доагІа таІазар кхы а чоагІде деза.**

М. МАЛЬСАГОВ.
Сурхотларча юкъерча школа директор.

МАІАН КІОАРГАГІА ХУРГДА

«СССР халкъа депутаташ харжарах» яхача Советски Социалистически Республикай Союза Закона проекта 9-гІча статьяй тІехьхьарчун хьалхара абзац укх тайпара я: «Халкъа депутатий харжамаш деча хана депутаталла кандидаташ оттабара хоадабаь боарам хилац, харжама бюллетенаш дукхагІа хул, мандаташ долчул. ХІара мандата бюллетенаш хилара эггара лохера боарам шиннел кІезигагІа хила йиш яц».

Из дерригга а нийса да. Цхьабакъда, бакъахьа хургдацар-те, «кандидаташ дукхагІа хул, мандаташ долчул» яхача дешай маІан кІоаргдича. Аз яхар хІара мандата боагІача депутаталла кандидатий лохера боарам къоастабар да. Из абзац иштта ешаш хилча нийса хургдар аьлча хет сона: **«Халкъа депутатий хоржамаш деча хана депутаталла кандидаташ оттабара хоадабаь боарам хилац, хоржама бюллетенаш дукхагІа хул, мандаташ долчул. ХІара мандата бюллетенаш хилара эггара лохера боарам шиннел кІезигагІа хила йиш яц».**

Л. ПОЛИЩУК.
Грозненски вагонни депо слесарь.

Райкомера эксперимент

УЗБЕКСКИ ССР. Шу да дарте Ташкентерча Ленински райкомо кердача структурагIа болх бу. ДIаяьккхай промышленно-транспортни отдел, орготделах хьаяьй организационно-политически балха отдел. Пропагандаи агитацен отдел кIезигъяьй. Райкоме керттера бараш ба хIанз инструкторашорганизаторашт. Района кхо бIаьннел совгIа йола юххьанцара организацеш отраслевн группашта дIайийкъай, хIара группага юкъарчал доаццаш хьожаш инструктор ва.

Инструкторашта — организаторашта бокхха бехктокхам тIабежаб. Универсальни плана болхлой хиннаб царех. Партийни комиссе болх а эргабаькхаб. Шозза йокххагIа я цун состав. Комиссе членаш кхаь группана бийкъа ба. Цар дувц парте оттара, къонача коммунисташта кхетам балара дешаш, КПСС Программен Уставн, эггара керттера йола решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабу.

Район социально-экономически дегIайоалаяра гIо дара совет йиллай. Цунна юкъе ба халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой специалисташ. Совета президиума керте латт райкома хьалхара секретарь, цун заместитель — райисполкома председатель. Совет хьожаш дукха дешаш

да: къахьегам вIаштIехьбаккхара керда методаш юкъейоалаяр, промышленность, транспорт дегIаахара, гIишлош хьалъяра массе тайпара анализ яр.. Еррига информаци кхоач социально-экономически анализа кабинете.

Райкома аппарате хувцамаш хилар бахьан долаш кадрашца кердача тайпара гIулакх леладе доладир. ХIанз райкома балха тIа оттавац юххьанцарча партийни организаце секретарь е цун заместитель хинна а из хьожаш хургволча группана йоагIа специальность йола а саг мара. Парте райкома болхлой юкъерча ха ткъаь итт шерал кIеззига дукхагIа ха йолаш мара бац.

СУРТА ТIА: парте райкома шоллагIча секретара М. Садыковеи райисполкома председателя Ш. Хикматовеи (юккъера вар) П. Палторацке улицагIа ювц районна реконструкце план.

Б. ЮСУПОВА сурт. (ТАСС фотохроника).

Республика комсомола историцара

Эггара хьалхара стахановка

Стахановн воспитанница. Иштта цIи йолаш яр ткъаьи иттлагIча шерашка «Красный молотовец» яхача духхатирачни газета тIа кепатехо хинна цхьа очерк. Цу тIа дувцер завода дикагIйолча болхлочох Медянцева Иринах. «Ира балхара чуена хана истола тIа дадар керда даьхка газеташ, Царга хьежаш ягIаш цун теркам тIаззар Стаханова бечаб балха хьалхалатта методаш хьадда ювцаш йолча коррес-понденце. ТIаккха дика кхетадир цо кхъьегама овсарле дикка лакхъе мишта карагIдергда»—иштта ба цу очерка тIара массехк мугI.

ЯггIаш дукха уйла йир Иринас шиЙ балха тIара гIулакхаш дIахо тоадара де дезачун. ШоллагIча дийнахьа, лаьрхIар кхоачашде а йолаелар. Тоъал дукхагIа дар цу дийнахьа даьр, бакъда рекордага кхача аьттув-м балансер. ХIаьта цехе массерел хьалха хила ловш яр И. Медянцева.

Сайрийна балхара цIаяхалехьа цIаькхазза а станокага хьежар Ирина, ше хьаяь оатхалаш мел я а кхоана е езаш яраш мел я а лаьрхIар, нагахьа санна кхоана уж ерригаш кийчъе аьттув бовле 500 процентал кIезигагIа йоацаш норма кхоачашъергхилорах биубелар. Чуена а дукха уйла йир цо кхоанарча шиЙ балха. Иринас дукхагIча даькъе хьаеш хиннараш яр клапаний оатхалаш. Болх атта бецъе а, цох ennаяр И. Медянцева, дика караберзабаьбар из. Цудухьа, шоллагIча дийнахьа Iуйрийна болх дIаболалушше а фу-эш, аьнна хатта хьатIаевенача мастерга аьлар цо: «Са болх тахан хьалхе дIаязбе йиш я хьа 500 процент». ШиЙ дош дизза кхоачашдир Медянцева Ирас. Автомата хьисапе лелар цун кулгаш, цхьа минута ха ца йоваеш хувцар цо станоке тIа увттаеш йола оатхалаш. Дукха ха ялалехьа норма яь яьлар, тIаккха шиъ, кхоъ, йиъ, дIайолайир пхелагIча норма счет.

Духхьал тIехьарча цхьан сахьата яь хьлар из дийнахьарча нормагIа е езача оатхалех ахенол совгIа яраш.

Иштта хилар цох кхалнаха юкъера заводе духхьашхара стахановка, хIаьта дIахо йодача хана а кхы лаьгIбацар цо шиЙ болх, цунга хьежжа хила гIертар заводера кхыбола мехкарий а.

ХIанз а тIехь дика дагайоагIа цунна из кIайха ха, вай промышленноста истора чухь лоархIаме мул бита тамашийна событеш хинна шиЙ къонал, духхьашха ше заводе балха ена ха. Йоккхача дегагIозалене цо цох.

— Дукха хезадер сона заводе вахарах сай дас цIагIа дувцаш, — яхаш дагалувц Ирина Степановнас. — Гаттара сакъердаме, теркам тIаозаш хулар цун дувцараш, безам болийташ дар цига балха оттара. Цхьабакъда, атта гIулакх дацар из, хIана аьлча йоккха агIа яр заводе бахка безам барий. КIезиг-дукха ха яьннача гIолла са ираз хилар предприяте коллектива член хила. Юхьанца тоъал болх бе бийзар уборщица йолаш, тIаккха мара бокъо яланзар сона станока уллув отта. Из ха дагаехача тахан а тIехь чIоагIга деттадала долалу са дог, цхьа моллагIа гIулакх а ниЙсденна заводе я езаш хилча, хьог со тахан сай хьамсарча предприяте къхьегаш болча кагирхоех.

Шиъ ханара бараш санна, хьалхагIа комсомола муГIарашка дIаэтт И. Медянцева, хIаьта мехка эггара халагIа ха, 1942 шу хьатIакхьачача хана Ленински парте муГIарашка дIаэц из. ШозлагIа са дакхкар санна дола хIама дар из Иринай вахаре, котало яккхара шиЙ лоархIаме дакъа цо юкъедихьача санна а хеталуш. Цу хана заводе къахьегаш хиннараша дагайоагIа из хала хашоззе эвакуаци яра кийчъяьяр завод. Атта дацар, цхьабакъда чIоагIа ловрг ма могга дуккхагIа фронта гIо де, цига хьакхачарга чIоагIга сатусаш

хиннна тIема продукци алссамагIа арахеца е ханнахьа дIаяьхийта а.

— Комсомолацера безам хIанз а тIехь къьстта чIоагIа ба са, — йоах Ирина Степановнас. — ЦIаккха а дицлац сона тхоай комсомольски вахар: сакъердаме дахар тхо, субботникашца ухар, завода сий лакха лоаттадеш спортивни яхьашка дакъа лоацар, кхыйола сакъердаме мероприятеш йора. Са ираз хиннад Пятигорске хиннача кхалнаьха съезда дакъа лаца а. Стахановски болама опыт дIа-са йовзийтар оаха цига, Лоаман кхалнах заводашка болх бе хьаехара тIахьехар.

Айхха бувзамаш лоаттадора оаха кхыча предприятей болхлошца, церца социалистически хьл лоаттайора, каст-каста хулар республика юрта районашка а. Цу хана республике чIоагIга вувцаш вар юрта боахамера стахановеш Величко. Цо саг йоалаеш даьча колхозни хьоалчагIе а дакъа лоацаш хилар тхо. Самолета тIа хоахкадала а ираз кхьычар тха цу дийнахьа. Иштта чIоагIлора цу хана республика комсомольций доттагIал.

Ха дIаяхай. КIай йис йиллай комсомола ветерана, духхьашхарча стахановкай керта тIарча чешта, бакъда, комсомола гIулакхаш хIанз а шиЙ теркамгара далийтадац Ирина Степановнас. Из тамашийна хIама а дац — цун вIиЙ воI болх беш ва, комсомола Старопромысловски райкома секретара дехкараш кхоачаш а деш. Цудухьа хадац цун комсомолацара бувзам, дезала династи, традиций а хинна дIаэттед къонача тIехьенна коммунистически кхетам балара гIулакх. ЧIоагIга ловш я И. С. Медянцева парте шийх бенна тешам комсомоло бизза бакъбар, ткъаи иттлагIча, шовзткъалагIча шерий комсомольцашта карагIдийннача дикача гIулакхех тахьнарча новкъало бизза пайда эцар.

Р. УТЕВА.

АРГIАНАРА ЗАСЕДАНИ

НГIАССР йоазонхой Союза правлене хинна аргIанара шеръяь заседани сталински репрессегIа байнаан дагабохаш ший тайпара хIама хилар. Ткъаь итглагIча шерашка ховш ма хиллара, лувцаш чу а бехкаш боабаьб бехк боаца бIаьш эзараш бола нах, царех дуккхабарий кхелах хIанз а цхьаккха хIама ховш дац.

Халкъа дикагIбола нах хIалакбара политика хьо кхаелар Нохч - ГIалгIайчен нах а. Республика партийни, советски, кхыболча болхлошца цхьана репрессешта юкъе бахар Нохч - ГIалгIай йоазонхой С. Бадуев, А. Дудаев, Ш. Айсханов, Х. Ошаев, М. Мамакаев, А. Озиев, иштта кхыбараш а.

Нохч - ГIалгIайчен йоазонхоша лаьрхIад «Аргун», «Лоаман Iуйре» яхача альманахий цхьацца номер кийч а яь, царех йоагIа деррига гонорар цу наьха сийна памятни оттадара йолча Ерригозюзни фонде дIадахьийта.

Йоазонхой дог тийша оз шисай инициатива республика кхыйола творчески Союзаша, ерригача общественосто хьаллоацаргхиларах.

Правлене заседане дийца вож дош а дар символични: талант йолашагIа бола къона литераторашъ СССР йоазонхой Союзе дIаэца могабир.

А. ШАЙХИЕВ, НГIАССР йоазонхой Союза правлене член.

Хроника

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо дIаяьккхай Нохч - ГIалгIай АССР мелиораце хин боахамеи министерство, цох «Чеченингушводмелиорация» яха проектно - гIишлон - эксплуатационни объединени ярцеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Аптечни управлени, цох «Фармация» яха производственни объединени ярцеи, Нохч-ГIалгIай АССР мелиораце хин боахамеи министра гIулакха тIара нов. Баматгиреев Мохьмад Шерваповичи Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета Аптечни управлене начальника гIулакха тIара нов. Ульбиева Наталия Саламовнаи уж кхыча балха тIа бахарца дувзаденна мукъа а бовлийташ.

Арендни подряда—шерра никъ

ПАЙДА—МИЛЛИОН СОМ

— Шин наькъагIа долх тхо де лаьрхIар кхоачашдарга — шийлача хана бахача наха дукхагIа керда баьцадаараш хилийтарген теплицаш шер а еш, хIара метра тIара духхагIа баьцадоараш дахаргеи, — яхаш дувц Грозненски района «Тепличный» совхоза директор Амаева Зулай Накмановнас.

3. Амаевас дувц 500 сагах латтача шоай коллективо шеран дукхагIа баьцадаараш мишта кхеду. Кхачан программа кхоачашъяра юкъе дукхагIа дакъа мишта лоац.

Къахьегам вIаштIехьабаккхара прогрессивни формаш юкъейоалаяр бахьан долаш холуш лаккхъенна укх шера къахьегама овсарле. Юххьанца укхаза хьахилар дезален подряднии звеношка, хIаьта хIанз юкъеяьннай арендни подряд. Цо хьахулийт наьха хьадечун даьй шоаш хилара уйла а тешам а. Цу тIа гIолла вIаштIехьдоал хьалхашка латта декхараш нхоачашде а.

Ши шу хьалха капитальнии полиэтиленови пленка тIатехан 11,6 гектар лаьтта дIалоацаш теплицаш яр совхозе.

— Из дукха лаьтта да, — йоах совхоза ветерана, тепличницас Исраилова Тамусяс. — Цу хана, дагадоагIа сона, «Пригородный» совхозе хIаране 540 квадратни метр лоацаш ши теплица мара яцар.

Алхха укх тIехьарча шин шера кхо гектар лоацаш кизга теха теплицаш хьаяьй совхозе. Цига йиш хиннай халача балхашта механизаци е, из бахьан долаш нарсаш, помидораш, укроп, кхыйола баьцаш дукхагIа хьалхжее.

Бакъда цунца чакхйоалаш яц совхоза баьцадаараш хьалкхедерий планаш а Iалама таронаш а. Дувцар да лаьттан кIалхара духдувла дIайха хий — термальни оала хий. Даьча тохкамаша хьахьехьад цу дIайхача хица йоахъеш 50 гектарага кхоачаш теплицаш лелае йиш хилар, хIанзле а 6 гектар хулача кердача теплицана проект оттаеш я. Цу тайпара, 13 пятилетка дIайолалуш совхозе хургъя 20,5 гектар лоацаш кхаьла теплицаш.

Даьча лоархIамаша хьахьоих тIакхха ерригача шийлача хана бахача наха керда баьцадаараш, зизаш, грибаш лоаттае йиш хургхилар. ХIаьта из ха гаргагIортаяра совхоза гIишлон материалашца новкъастал де деза. Кхыдар-м совхозо ше дерггар.

ХIанз «Тепличный» совхоз бокхха пайда луш боахам ба. З. Амаевас из боахам кулгалде хьаэца хана цун коллективо хIара шера 20 эзар сом зе дора, хIаьта паччахьалкхен цох хьаьрча декхар ах миллион сомал дукхагIе дар. Соцкультбыта гIишлош хьалъелга вIалла хьоадеш а дацар.

Дерриг хувцадала доладелар къахьегам вIаштIехьбаккхара подрядни система юкъейоалайича, перестройка дIаяхьа баьцадаараш хьалкхедераш болабелгIа. 1985 шера хIара квадратни метра тIара 20 килограмм баьцадаараш даха йиш хилар. Из во хьувкъам бацар. Пленка хьалъайе йиш йолаш яр. Тепличницаша из кхетамца хьал а аййора.

Ер шу чакхдьанна деце а шера план тIехкхоачашъяьй совхоза коллективо. ХIара квадратни метра тIара 25 килограмм керда баьцадаараш дахьад. Къахьегамхошка кхачийтад 20 эзар центнер баьцадаараш — нарсаш, помидораш, салат, мерза сибаз, бетта дуа хоарцамаш, хоха буц, укроп, кхыйола баьцаш. Из хул 1985 шера даьхачул 4 эзар центнер дукхагIа баьцадаараш, хIаьта шу чакхдалалехьа кхы тIа 3 эзар центнер а лургъя.

Укх шера баьцадаараш дохкарах планагIа 1,5 миллион сом ахча хила доагIаш яр совхоз, хIанзле а цун расчетни счета тIа кхьачад ши миллион сомал дукхагIа ахча. Уж гIадвуга толамаш да.

— Из бахьан долаш оаха дIатекхад тхоай боахамга даьлла паччахьалкхен декхар. Цул совгIа миллион сомал дукхагIа госбанка счете ахча а да тха, — йоах доккхал а деш Зулай Накмановнас. — Укх шера баьнна цIена пайда хIанзле а ах миллион сомал тIех ба. Шу чакхдалладлца йолча хана кхы тIа 100 эзар сом а кхоачаргда тхога. Цхьан шера совхозе рентабельность 13 процент лакхъеннай.

Шоай боахама даьй а хинна дIаайттача наха гой фу дулургда.

Совхозе йиллай лаборатори. Цунна керте латт Тимирязевски юрта боахама академи йистеяькха Кайхаров Руслан.

— 1989 шера 1 январе денз теплицай дикка доккхача даькъ тIа оаха дIаболабергба зенне йолча садоалларча хIамаштеи баьцадаараша хулача лазаратеи духьалара къовсам, — йоах Р. Кайхарова. — ХIаьта кастлашха ядохимикаташ вIалла лела а ергъяц оаха. Из ба баьцадаараш дикагIа хилийтара духьхьала тIабода никъ.

Теплицашка баьцадаараш хьалкхеду ший тайпара бола маркхал техача чан тIа а лаьтта а (12 гектара тIа). Тайп - тайпара дола баьцадаараш хьалкхедеш сортоучасток а я. Бакъда, хIанз цига хьалихее могаю Тимирязева цIерагIча академе хьадаь «ТСХ-98» яха нарсий тайпен «Русич» яха помидорий тайпеи.

Еррига нарсаш хьалкхею урагIъухийташ. Уж керттера продукци я. Хий диллара, подкормка яра, продукци теплица чура араякхара, тIайоттара балхашта механизаци яьй.

Укх шера тепличницана бетта юкъера доагIа алапи 280 сомага кхаьчар, хIаьта хьалха латтараша доагIар — 300 сомага. Цхьан болхлочо юккъера лоархIаш укх шера 6090 сома маьха продукци яьккхай, вешта аьлча план 130 процент кхоачашъяьй. Еррига а 7 бригада хозрасчете йолаш болх беш я, еррига совхоз ше а я хозрасчета тIа. Бригадашта юкъе я дезала подрядни звеноШ. Масала, Мудаев СаIид - Хьасана дезала звеноца 5 саг ва. Гектар хулача къайлача теплица чу помидораш хьалкхееш я из. Из геттара безача маьха продукт хIанзалца совхозе яцар. 4 бетта звенос ехкар 400 центнер помидораш, вешта аьлча планагIа йоагIачул 40 центнер дукхагIа. Из толам боаккхаш 4463 сом а кходир. Совхозо цу дезала звенона 16726 сом ахча делар. ХIанз С.-Хь. Мудаева звено арендагIа теплица дIайийца болх беш я. ХьатIадоагIа шу тIакхоачаш кхы а дукхагIа продукци йоаккхаргьяра цо. Цу звенос дIадоладаь из гIулакх хьалдаьца болх беш кхыйола звенош а я 5 гектар хулача къайлача теплицашка. 1 январе денз еррига совхоз аренде яккха лерхI. Укх шера совхозо болх баьб хозрасчетеи ше-шийна финансированеи йолаш.

Бакъда совхоз хIанз а йиза ший лоIаме яьннаяц. РАПО-ра цхьабараш команда тела гIерт. Масала, совхоза га а ца хоатташ РАПО-с расчетни счета тIара 200 эзар сом даьккхар. Госбанка из дIа а делар. ХIана? Совхоза коллектив еший ше къахьегаш даьккхача ахчан да? Ахча чIоагIга ма эший совхоза. Боахам эргабаькхха тоабара а шербара а ахча эш. Из эш нах чубаха цIеношъ, соцкультбыта гIишлош хьалъяра.

— Алхха ахча Iоадара уйла йолаш дац тхо, — йоах директора, — из эш совхоза боахам а цун къахьегамхой вахар а тоадара. Боахама чухь 5 километр никъи тротуари я асфальт а билла.

Укх шера совхозе хьалдаь доалаш латт шозза вIаштIара даь 13 цIа, 32 квартира а хургйолаш. ХьатIадоагIача шера кхы 20 цIа а дергда, Цох хургъя асфальт билла никъи коммуникацеши йола бIарча поселок.

Совхозе болх беш я хIанзара столови, Чам болаш а дика а кийчду даа хIама кулинара Владимир Аверина. Дуача хIаман ах мах совхозо ше ду болхлошта хьалхара. Совхозе я медицински пункт, тика. ХIара бригаде душевой я. Саунаш хьалъеш латт. Совхозе болх берех дукхагIбараш кхалнах ба. Царна дика хет 140 моттиг йола берий беш хьалъеш.

Чаьчанерча юкъерча школана шефекн новкъостал деш я совхоз. Дешара здани шеръяра (5—6 класс хьатIаяра) 300 эзар сом къоастадаьд, асфальт билла никъ биллаб.

Совхоза ший автопарк, тракторни бригада, гIишлош участок я. Бакъда цаI во да: республика Госагропромо совхоза лац теплицаш тоаяра а шеръяра а эша гIишлон материалаш, жизга, оборудован. Из новкъа да.

Iовш долча ахчано совхозага йиш хулийт ший къахьегамхошка культурни салаIийта. Туристически никъ бу, экскурсеш ю, дарба дайта санатореша, курорташка ухийт, хIаьта бераш — пионерски лагерашка. Баьцадаараш кхедераша хан-хаппахьа занятеш йола дешар вIаштIехьдаьккхад, 8 саг ва заочно институташкеи техникумашкеи дешаш. Уж ба электрик Галкин Константин, учетчица Батукаева Шумиса, бригадир Идигов СаIид-Эмин, кхыбараш. ХIаьта Чадаева Лейла Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета экономически факультета совхозни стипендиат я. Практически аьлча совхоза еррига коллективо ший говзал лакхъю. Массазарча курсашка занятеш ю совхоза директора З. Амаевас, керттерча агронома М. Ахматханова, керттерча экономиста С. Бетигова, керттерча инженера С. Магомедова, опытни бригадираша - агронома З. Рыбинас, С. Идигова, кхычар. Цу занятеша новкъостал ду баьцадаараш дукхагIа, дикагIа хьалкхедара, царга дIадодар кIезигдара.

ХIанз укх гуйрийнарча шийлача деношка кхаьча хьахиннад планал тIех кхедаь баьцадаараш. ХIара дийнахьа совхоза кхаьхьегамхошта дIакхухьийт дукха керда нарсаш, салат, бетта дуа хоарцамаш, укроп. Касталашха помидораш а хургья. Уж хургда хьатIадоагIача шера кхашкеи бешамашкеи баьцадаараш хьадаллалца.

ХьатIадоагIача шера 21 эзар центнер баьцадаараш городерча къахьегамхошта дала лерхI совхоза коллективо.

П. МАГОМАДОВ.

Иштта яхаш я дунен халкъашта юкъерча комплекса № 3 йолча павильоне хьайийлла Красни Пресненра выставка, Укхаза хьахьонхаш я лаьтта кийчдара, удобренеш товсара, хIамана юкъейохкара, дIаяхьийтара эшача зIамигача механизаце средстваш, шампиньонаши зизаши хьалкхедеча, дIадув ги кийчдеча технологически балхашта механизаце яра эша оборудовани, лаьттан состав тахкара эша прибораш, кхы дукхха яраш.

Выставке дакъа лоацаш я доазол дехьарча тайп-тайпарча мехкий бIаь гаргга фирма. Укхаза я ихьана йолча предприятей экспонаташ а.

СУРТА ТIА: «Марфино» яхача совхозе гидроникаш пайда эцилга хьахьокх советски стенда хьалхашка.

(ТАСС фотохроника).

Керда вахар хьаллоацаш

Заман тIехьадисача гIулакхашца гIалгIай литературас лоаттабаьча къовсамах

Ховш ма хиллара, ше хьахиннача эггара хьалхарча деношка дена гIалгIай литература дегIада доладелар Iаьдал оттадара а чIоагIдара а вай халкъо лоаттабаь къовсам гойтарца. Цхьабакъда, цу хана хинна вай йоазонхой кхы кIезигагIа язде болабаланзар ширача замах юхадиса зуламера гIулакхаш, масала, пхьа лехар, урдув дахар, ди лелабар, поал хехкар, из санна кхыдола а киловзалаш, зене хIамаш цIендаь дIадахара лаьрхIа вай парте а халкъо а лоаттабаьча къовсамах. Хьалха дукха Iазапаш лайнача вайнаьха халкъа а Снйлахь - йокхха Октябрьски Социалистически революци ялар бахьан долаш хьахиннача цун къонача литературана а хьалхашка лаьттараш шеко йоацаш дикка докхха а чоалхане а дехкараш дар. Къаьстта царех дар майрал а, денал а, къонахчал а долаш большевикий оагIорахьа баьнна, советски Iаьдал хьаллоацаш, шоай дикагIа болча къонгийи мехкарийи цIий ца кходеш, бIаьш шерашка шоай даьштеи даьдаьштеи дагаяьлла пархатоехи юртамукъали яккхара тIехьа вайнахах бола хьаьнала къахьегамхой летар а, керда вахар хьалде уж мишта чуийнна къахьегаш боахк а гойталга, ХIаьта вай советски мохк сиха дегIабоагIаш хиннача 20-ча, 30-ча, 40-ча шерашка вIалла шеко йоацаш дар хьаьналча къахьегамхоша иштта хала даькнача Советий Iаьдала новкъарле еш мел хиннараща лира къовсам лоаттабе безаш хилар. Цу дехкарга хьежжа, цу замах хьалха лаьтта нах, къаьстта цу шерашкара йоазонхойи журналисташи болабелар кердача замано дIадехар кхоачашде, ширача замах юхедисараща агитационни а, пропагандистски а тIом лоаттабе.

Цу ханарча цхьаболча гIалгIай йоазонхой произведенеш тIара масалаш а доаладеш ух статья тIа вай дувцаргда гIалгIай литературе из кхъьегамхоша ишта хьахьегамхошта ишта хала даькнача даькъе критика еш, вай вахара новкъарло ераш бегбоахаш, футтарбеш хинна хилар, Халкъа культура дегIаяра новкъарле мел лоаттаерашца дIахьоча къовсаме вIалла а юстара хила йиш йолаш дацар Октябрьски революце хьакхелла халкъа къона литература.

Вай мехка а паччахьалкхен историе юкъе а къаьстта лоархIаме хувцамаш хилар 1928—1930-ча шерашка. Дуккха дукхагIболча къахьегамхошта йоазув - дешар ца хар, ширача замах юхедиса зенера, зуламера гIулакхаш, ди лелабар дIадаккхарца мара кхоачашдулургдоаца экономически, социальни, культурни хувцамаш цу шерашка дIадоладелар Нохч - ГIалгIайчене а. Къаьстта цу хана эшаш яр «шайхал» баьннаб яхаршта, наха дарбаш ду яхаршта, жинашца, гIамашца тайнаб яхаршта духьаларча къовсаме йола литература говзаме произведенеш.

Цу хана «Сердало», «Грозненский рабочий», «Серло» яхача газеташ тIа кепаетт гIалгIай юрташка — Сурхотlеи Долакха-Юртеи гучабаьннача «шейхашта», «хьежжача наха» хIама ховш ца хиларах дувцаш йола фельетонаш, статьяш, заметкаш. Уж чIоагIа хIама ховш, къайле йовзаш нах а хеташ, моллагIа дола гIулакх дарга хатта, царга дарба, хьехийта, царца дагабовла ухар нах. Дешанза бола баьде нах царех тешаш бар, царна хIама хац. аьнна цу ханга духьхьал дIаала наггахьа саг мара лоархIавеш а вацар. Бакъдар аьлча, царна шоашта чIоагIа дика ховрга шоашта хIама ца ховлга, хIаьта а вIалла эхь-бехк ца хеташ Iехабора цар шоаех тешараш.

Из «шейхал» гучадаккхара йолча темах эггара хьалха язде волавелар Къулбседа Кавказе а Дагестане а Советий Iаьдал оттадара тIехьа лаьттача къовсама юкъе дика дакъалаьца вола, цIихеза гIалгIай йоазонхо Гойгов Сипсой Iаддал-Хьамид. «Къу-шейх» аьнна цIи а йолаш яздаьча ший сатирически дувцар тIа цу тайпарча сийдоацача наьха «шейхал» гучадаькхха ца Iеш, цо уж футтар бора, нах Iехабеш цар леладераш бегдоахар.

Масала, СурхотIа вахаш хиннача воккхача саго Хамхоев Мудара шийна ма могга нах Iеха а беш, шийна кхоачам хиллал боахам Iалашбаь хиннаб. Говраш а, доахан а, кхы мел эшар а долаш ва из. ЦхьабакъдаГ, рузкъанна сов тIехьаваьннача цо цхьан дийнахьа ше «шейх» ва, ше даьла Iаршашка кхаьчав, аьле хоам бу нахага. ХIаьта а кастта цу саго Iулдоахача говриЙ Iулга дIалоал ший говр. Шийна хьалхара Iулдаккха баха ловш цар юртара дукхха а нах хинна бале а, «со мара гIоргвац говриЙ Iул даккха» аьнна, говраш йоажае вода из къоано.

Из хIанад хьогI, аьнна хета тарлу дукккханешта. ХIаьта бакъдар иштта да. Цу хана нахагара йоагIа хIамилг дикка кIезигъенна хиннай Мудара. Шийна наха дукхагIа йоал тергйолаш гIулакх да дагадох цунна. ХIаьта Мудар говраш йоажае ваха бийса дIаяьлча Iуйрийна юртахошта йокхха тамаш бIаргаяйра. Цу бусса Мудара доажадаьча Iулга мел хинна говраш цIогарч а доацаш цIаяьхкар.

ГовриЙ даьша из геттара новкъа долаш дийцар, къийсар, бакъда, «даьла кхела раьза ца хилча балазар»:

— ГовриЙ Iул доаккхаш шейх хиннав, цудухьа хинпад ер! — аьнна хийтар царна.

— Доккха Iаламат да цIогарч даьха а, говраш йиса! Низ нхоачаш ма вий даьла, низ болаш ва шейх Мудар а! — йохар юртхоша.

Уж говриЙ цIогарч дахара гIулакха ше бехке ваш, аьнна пIаьраска дийнахьа маьждига мимар тIа а ваьнна, Мудара дув биаь бале а, цу юртара кагирхой тешанзар воккхача сагах.

Оапий когаш лоаца ба, уж гаьна баха йиш йолаш бац, оалаш да халкъа кица. Цунна а дайна, из хинна дукха ха ялале, юртарча кагийча наха хоаделар Мудара коа лочкъадаь доахкаш дола говриЙ цIогарч.

Цец а амагI а банна, хиннаб юртахой «шейха» коа лаьттагIа дехка доахка шоай говриЙ цIогарч дайча. Атта рузкъа дезаш волча «шейхо» ше цу бийсанна говраш йоажаеш тийда а тийда, шиЙ коа лаьттагIа дехка хиннад юртарча наьха говриЙ цIогарч.

«Шейханна ма харра, говриЙ цIогарч кхыча межкаша а ийдеш товар ма дий», — аьле чакхйоалийт Гойгов Iаддал-Хьамида шиЙ произведени.

Белгалдаккха доагIа, 1961-ча шера В. Б. Корзуна кийчдаь «Хержараш» аьнна арадаьннача книжка тIарча цу фельетона мотт белггала эсалагIа хилар 1927-ча шера яздархочо ше газета тIа йыкхачун тIа болчул. Сона хетаргахьа, цкъадале. «Хержараш» яхача книжка тIа кепатехача фельетона вариант дикка эсалагIа я. Укхаза хьалха-тIехьа йьхай дуккха а предложенеш, хийцаЙ стиль. Цу тайпарча «редактуро» яздархочун произведенецара эшаш йола дуккха а художественни средстваш дIаяьхай.

Ала деза, дукха ха йоае а къахьега а дийзар советий Iаьдала замах хьахиннача йоазонхой хьалха хиннача тайпара вахар дIахо даха йиш ца хиларах лоамарой дIакхетабара.

Иштта кердача, нийсача вахаре вай халкъ даханза дарг ца хиларах кхетара хетадаь да, масала, цхьан вовзаш воацача автора «Комсомольцаша кIалхара ваькхар» яха дувцар а. Кертерча даькъе цу тIа дувц ширача заман Iаьдал леладераша Iехаяь хинна лоаман кхалсаг нийсача новкъа ялара исторех.

Цхьан цIагIа чIоагIа хала цамогаш хул Юнус яха кIаьнк. Дукха хIама ца ховча, дешар - йоазув ца ховча цун нанас кIаьнка массаза оал дIател цунна мала шийла хий. Шиъ кIаьнках кхиттар хала лазар дале а, из чIоагIа духьала я из эрсий лорага гойта.

— Кхы хIама а даьра эшацар ер эрсий лор волча вигар мара! — оал цо. Цхьабакъда, из чIоагIа тешаш я шийна лоаллаха яхача хьежача сесагах, цо из верзаверг хиларах, из верзавергва аз, яхаш цо мел дувцачох.

Юнуса нана кийча я шиЙ воIа дарба дайтар духьа цу хьежача сесага говра мах бала а. Иштта дале а, хьежача сесага духьхьал дIаала тигац ше беха мах.

— КIаьнка дарба хургдола молхаш эца черсий мехка яха еза со. Цу гIулакха ши тума ахча дезаргда сона! — оал цо юххера.

ДIадала ахча па хиларах, цунна ший цаI мара доаца шинар дIадала дийзар Юнуса наьна.

ХIаьта а кIаьнк хIара денгара - денга халагIа хуларш воагIа. Ховш ма хиллара, хьежа сесаг черсий мехка меттел, шоай цIенна цхьа бIаь метр гаьна а яланзар. Цо ший цIагIа кийчъяь «молхаш» кIаьнко мел меларах, кхы а халчаоттар мара кIаьнка кхы хIама хиланзар. ТIехьара а цу хьежача сесага дарбах ший кIаьнк верзарг ца хиларах теша йоал нана. Хила баха кхера санна дайна дIадаьлар хьежача сесага денна шинар. ТIаккха кIаьнка новкъостала воагIа юртара комсомольцаш. Халла балийца ворхI-

«СЕРГО»

(Ишттa цIи йолча повеста дакъа)

I.-Хь. Гойгов

ЦIаккха ца хиннача тайпара дукха адам да тахан Орджоникидзе. Керттера улица тIанкI, аьнна, хьалйизай халкъо: нохчий, гIалгIай, хIирий, черсий, балкхарой, къоаршой, казакаш, тоабаш а еш, вIашагIбетталу тротуараш тIа, бульваре, чуийнна къамаьлаш деш ба. Массанена а дагадоаллар цхьа хIама да: миштад фронтера гIулanхаш, кIайгвардейций низагIа керда районаш гIовтанза йолий-теш.

Дуккхача бетташка сецалъятта трамвайш тахан духхьашха бIаргагу городе, деза ди дагадохийташ дек цар гургалаш. Сакъердаме бераш фега арахьийлхад, цар зовне оазаш ек массе метте — улицашка а скверашка а.

Бахача наха тахан йицъелча санна хеталу фронт а, тIом а, моастагIа а. Кач ядаш карабинаш йолаш бола кагирхой — гIалгIай, хIирий, эрсий болхлой — шоай нешащца шорттига хьал-Iо ухаш лел. Цхьабакъда, сихбенна деча къамаьлашкеи гаьнна ювлаш хьаховача йоккхийча топашка наха йиш еха ладувгIарген хьежача, гуш дар сатем бIаьха латтаргбоацилга.

Кхыметтел цхьа са доацаш майра бIухой — китайцаш а лелар тахан шоай тайпара. Берригача наха юкъе цхьан боарамагIа гIа боахаш ба уж, цхьабакъда, тIехкарех ядача бомбаша хьахьоккар гIордьанна тIема гIулакхаш карагIдувлаш уж хилар.

Терски областа халкъий йиълагIча съезде баьхка делегаташ городал арахьа Молокански слободкана маггIахь ягIача хьалха кадетски корпус чухиннача зданегахьа хьалкхувлаш йола трамвайни вагонаш.

КоанаIарашка бечош санна дIаэттад эскара сийлен ха. ХIара делегаци хьа массаза кхоач, моаршал хоатт цхьаттарра «ура» яхаш чIоагIа детташ цIогIарч а долаш. Моттигаш дIалувц делегаташа. Гуш да нах дегаш тохаденна хилар. Тайп-тайпарча къамий меттала йоах хIанзалца йовзанза хинна цIи — Орджоникидзе.

— Ленингара шийггара венав.

— Из хила йиш йолаш дац, еррига къулбехье кIайгвардейцаша дIалаьца ма латтий.

— Э, из Iа яха саг вац— цхьанна хIамах кхерац, мичахьа гIолла а чакхваргволаш ва.

— Хьона бIаргавайнавий из?

— Мишта вайнавац из — вайнав, кхыметтел къамаьл а даьд цунца.

— Хьадувцал тIаккха, фу йоах цо? Ленина фу аьннад цунга вайх лаьца?

— Хьайна хозаргда хьона, укхаза хургволаш ва из тахан. Са къайла багIа делегаташ. Гуш дар, массава а Ленина вайта саг хургволаш йола сецаза заседани сихагIа хьаелларга чIоагIа сатувсаш вагIилга.

Садикъа я зале, дIайха фо чудетт шерра дIадилла латтача корех.

Шорттига, моаршал телаш корта а тессаш, вела а къежаш, гIандий мугIарашта юккъе гIолла, бIубенна гIа а боахаш хьалвода дизача, чIоагIача, юккъерча дегIара саг. Из — Шерипов Асланбек. Военни баьццара коч ювх цунна тIа: хьадиллача цун качматаша гучаяьхай лоацача фоарта низ бола пхьидаш.

Президиума оттадаь истол латтача сцена тIа хьалтIавоал из.

ДуIа хьале хьалхагIа санна сатем эттар.

Цхьабакъда, дIахорча миноте цIа чукхийттача, йоккха снаряд ийккхача санна хийтар. ЧIоагIа дIаьхдаь тIоараш техар зало. Берriга делегаташ цхьатарра хьалгIайттар шоаш багIачара.

ЧIоагIача дерIара волча саго, ше сцена тIа хьалтIаваьлча, цIенхаштта юхьмараж а яь, кулга оамалагIа-Iоховша аьлар. Цхьабакъда, тIоараш цIаьхка, кхы а чIоагIагIа, детта доладаьчул тIехьагIа, из ше а, тIоараш а детташ, чIоагIа, кIажваха велавелар. Казакий делегацех цхьабараши царех дIакхийтта хIирий делегацецара массехк саги мара вацаь сатийна Iеш, фу дергда ца ховш корзагIбаьнна шоай тхьамадашка — атаманашка хьежаш.

ХIаьта зал екайора детташа тIоараша.

ГIар южаеш цIогIа техар председателал деш волчо:

— Новкъостий, сабардар дех аз, ха дIайода.

Цунна денна жоп — юха а еррига зал кхайкаеш тIоараш тох.

ГIайттача казакий викалаш а бар съезде баьхка.

Шерипова хьажъюкъе шод бехкар, юхьмараж цIенхаштта йора, тIаккха, казакий делегаци йолчахьа дIа а хьеже, юха а велалора.

Юххера а сатийра зале. Делегаташ Iохайшар.

— Большевикий фракце тIадилларагIа Терски областа халкъий йиълагIа съезд хьаслла мукъаба сона, — аьлар председателa цIеча трибуна тIара зале дIачу.

Юха а еррига зал екаеш тIоараш техар.

ХIанз техача хана сихха дийшар уж. Зале сатийра. Еррigача делегацей председателаша президиумера моттигаш дIалувц.

Делегаташа, цхьаннена тIехьа шоллагIвар волаш трибуне хьалтIа а бувлаш, цигара цкъа эгIазал йолаш а, тIаккха машарбеш а дешаш кхувсар.

Халла гIа а боахаш, трибунагахьа вода казакий фракце председатель. Погонаш тIаяда белгалонаш тIайола белажаш а сеттаеш, цо цогала маькарлонца хIиллане дешаш кхувс:

— Господаш, Терски областа халкъий делегаташ! Вай дерригаш а вежарий да, бIаьшераш да тхо, казакаш, лоамарошта лоаллаха даха. Кхыметтел дувхар а да вай цхьатарра: чоккийи кийи. Сендухьа къувсаргда вай, фуд вай вIашш тинна? Большевикаш бецаре, вай воаш къоастадергдар долла хIама, цхьан дезале санна. Областе порядок а Iаьдал а оттадара оаха, казакий фракце, ях, тIема гIулакхийи лаьттани комиссараш дIа а баха ЦIе Эскар яхачунгара герз Iо а эцаш...

Къамаьл дIачакхдаккхийтанзар цунга: дорхбенна дettача цIогIарчаша егайора зал:

— Iоваккха из! ДIабаха атаманаш! ХIаьта къонача казака Дьякова ше ваггIачара хьалъура а иккха, чоккхе Iержаш а лаьца, трибунера чутохкавир оратор.

Казакий фракце тIехьашкарча мугIарашкара хьаура а лийлха, массехк къона казак воагIа Дьяковна новкъосталла.

— Атаманий цIерагIа ду цо къамаьл, тхо, къеча казакий цIерагIа дац!

— Дукха мийннад цар тха цIий! — цIогIарч детт казакий фракцена юккъера. Председателал деш волчо мел чIоагIа гургилг беттарах хIама хилац. Наха пхьарч ув, цIогIарч детт, вIаши кхерамаш тIатувс, ГIар-тата, кегар боалл зале.

— Съезда Iуйрийнара заседани дIакъовлаш хиларах хоам бу аз, — чIоагIа цIогIа а теха, хьакхайкадир председателa, айенна гIараши когий таташ дувша а деш.

Нах цхьатарра арабовла наIавгахьа болалу.

ГIандаш доассалу, залера цIогIарчи пхьарч увлгеи тIа-тIа лаьгIлу.

Цкъа яздаьчох цIаькха а

НАЬХА ХЬАШТИЙ БАЛА БОАЦАШ...

Дукха ха йоацаш «Сердало» газета тIа кепатехаяр «Мах бола... мух» яха заметка. Назранерча жилищно-коммунальни боахама производственни управлението (ПУЖКХ) массехк хаттар деннадар цу тIа. Уж дувзаденнадар цIаьхха хьекхача мих̄о города юкъе лаьтта стелла йожаярца. Белгалдаькхадар 40 эзар сом гаргга эхча зехьа доадаь хилар, цу гIулакха цхьаккха саг бехктохаме эза ца хилар. Цу дешашта хаьдда жоп лургда аьнна хеталора. Бакъда редакцера Назрановски ПУЖКХа начальника М. Евлоева хьадайтар корта а болаш жоп дац, вешта аьлча отписка я. Харцо ювц аьнна хеталургдоацаш, ше долучча тайпара из жоп укхаза доаладе ловра:

«Хьалкъий доттагIал» яха стелла Назране оттаяьяр. ЧIоагIача михо из Iойожаяьй».

Кхы цхьа дош дац ПУЖКХ начальника кулг яздаьча цу каьхата тIа.

Духхьал вай дувцачох ПУЖКХ кулгалхочоа дош ца хетилга мара кхы хIама дац из аьнна хеталу. Стелла оттаяь хинналга а из Iоежалга а М. Евлоева хоам бе ца безаш дика гуш да Назране хинначоа. Вешта вай айе гIерташ хинна дешаш кхыдола маIан долаш дар. Лоацца аьлча, газето йолаьча темана гонахьа кIоаргденна къамаьл хилар ловш яр редакци а автор а. Бакъда ПУЖКХ позици — тха кхоачамбоацараш «къайле йола зона лархIа», яхаш я. (Духхьал вай ювцача стеллах лаьца а дац из).

Уж кхоачамбоацараш дукха а, хIара денна наьха вахара хьашташта Iаткъаш а да.

Цул совгIа, массехаза уж кхоачамбоацараш «Сердало» газето а районни газето а дийцад. Масала, хьаделларгда вай укх бетта арадаьнна «Ленина никъ» яха Назрановски районни газета. Цу тIа дувц ПУЖКХ болхлой бехкагIа дукхаквартирни цIеношта хьалхашка нувхаш гулъеш я яхаш. Ишт̄а «Сердало» газета тIа а массехказа кепатехад наьха лоткъамаш. Хувцалуш хIама дац. Хетачох денгара денга гIулакхаш талхаш а латт. ХIаьта а хIанзалца цу дерригача къамаьлашта жоп луш бац коммунальникаш — вIалла теркалдиц цар пресса а бахача наха а дувцар.

Шу совгIа ха я, берий бешамашка а № 4 йолча школана а дIатIа ваха никъ бац аьнна, кхалнаха яздаьча письмона,оаха кепатеха. Цхьакхха тайпара жоп даланзар цу хаттара е горсовето а е коммунальнинаша а. Кулгалхоша жоп ца далар-мсел доккха гIалат хургданар кIезига-мукъа хувцамаш хиннадаларе.

Довзаш да город тоае дехкарийла йолча организацеша «объективни» да яхаш хьалхадоаха бахьанаш. «Ахча а дац, хIаьта долчох пайда эца вIашtIехь а далац. Мощносташ зIамига хиларах».

Сона хац кхычарна уж бахьанаш мел объективни хет, цхьабакъда, сога хьаттача вIалла дувца дезаш дешаш дац уж. ЛерттIа болх вIашtIехьбаькхача, долча ахчан а, болхлой низа а кхом беш хилча геттара кхыча тайпара дIагIоргдар гIулакхаш.

Цунна тешал деш, Московски улицагIа № 17 йолча цIенна лелаю «ремонт» ювцаргья аз. ХетачогIа, кIезигагIа дале 7—8 шу да укхаза хий цIенна Iокlалъуха. Хий лакхделча ларма чу латтача распределительни щитока «вставкаш» йоагар. Iуйрийна мотопомпа хьакхоачар. Ларма чура хий хьаарахкоссар цо. Бакъда, хий юха а лакхделча из вIалла «чакхе йоаца илли» юхадолало-ра. Юххера цхьа «сийрда корта» нийсбелар ремонтникашта юкъе. Цун хьехамагIа хий хьатIа кхоачаргдоацаш лакхехьа яькхар щиток. Ларма чу латта хий кхы сага «новкъа дацар». ХIанз а латташ да из цу чу аьхки а Iай а хорша зунгаташ хьаара а ухаш. Цхьаккха тIатохар доацаш, ремонтникашта мел денна алапи а техника доадаьча доагара мах а вIашагIтехача цу цIенна мел йола чона турбаш дIа а яьха дого яраш оттае таро хургъяр. ЦIенхаштта ях аз-м из.

Е кхы а цхьаьнха моттиг. «Электроинструмент» завода гонахьа улла майда, хоза бордюраш оттаяь тоаяьй. Бакъда, лерттIа уж чIоагIъе дагадехадац гIишлонхошта. Тахан майда мел я дIайхьай кхийса дада уж кхерий. Кхоана уж гулде эттача эшаргъеций кхы а «мощносташ»?

МоллагIа дола хIама кхоаненна лаьрхIа доацаш духхьал «хьадаь даьннад» алар духьа деш хилча сиха тиш де делча далац.

Райисполкома планови отделе ма аллара 10 эзар сом ахча да ПУЖКХ-ана «ямочни ремонт» яхача гIулакха хьожадаь. МоллагIча суда хьалхашка а этта майрра ала йиш я, ши метр хиллал лерттIа дIаваха тротуар бац еррigача городе аьнна. ХIаьта цIеношта гонахьа Iобуллаш бола асфальт кIала эша кIийле а йоацаш, хила безачул биткъагIа болаш бул. Шозза-кхозза догIа дийлхача, из хоттана дIакIала бода.

ДIатIаваха никъ боацаш, йисай №№ 3, 4 йола школаш, Бульварни улицагIа йолла универмаг Московски улицагIа номераш 15. 17, 21, 25 йола цIеношп. Вешта аьлча, сел гаьна а сенна вода: тоъаргда догIа дийлхача дийнахьа райисполкомера ПУЖКХ контора йолча ваха велча.

Назране бахача, укх деррigача кхоачамбоацаращта хIара денна духьала латтача наха, хетадала тарлу, цхьаккха тайпара тIахьожам а боацаш, шоашта ловра а бакъахьа хетара а де мукъа ба— теш коммунальниказ, аьнна. ВIалла бехк а бац иштта хетаделча. Гуш да жилищно-коммунальни боахама кулгалхой нахаца дагабувлаш, цар балашта оарцагIбувлаш боацилга.

Дукха хаттараш да Назране бахача наьха. Массехк бутт баьннаб, тоаеш я яхаш, цаI мара йоаца бани кхаьлла латта. ХIанз геттара кхерам къамаьлаш - доладеннад цу банех лаьца. Цхьаболчар, кооператорашка дIалургъя йоах из. Бакъахьа-м дар городе, лерттIа гIулакх деш йола, кооперативни бани хилча, ВIалла новкъа дацар шиъ-кхоъ уж хилча а. Вешта, цаI мара йоаца городера бани сенна дIалуш я царга? Малав цу дешах нах кхетабе безар а гIулакх долчча тайпара лечкъа а па деш дувца дехкарийла вар?

Наха гIонна йолча сферашкара (царца лархIа безкх коммунальни боахам а) геттара чIоагIа эшаш я гласность. Бакъахьа дар город тоаяра эшаш дола гIулакхаш хьалхагIа бахача нахаца а дийца доладоре. Каст-каста царга цу хьакъехьа фу деш да, мел рузкъа доаде лаьрхIад, аьнна хоам боре.

Бокъонца цецваьлар со. райисполкома планови отделе волаш, укх шера 33 эзар сом улицаш, сийрда яхарга дIадахийта лаьрхIад аьлча. Iа хьатIа ма кхаьчадий хIанз-м. Хьадаь гуш хIама а дац, е хIанзрчул тIехьагIа де йиш а яц. Иштта гуш яц 7 эзар сома маьха дIаегIай яха гаьнаш а.

Уж деррigа хаттараш специалист волча саго кIоаргагIа а дикагIа а дувца мегаш дар аьнна хеталу. Из харц дац. Амма, специалисташ боацача массехк сага хIара дийнахьа дагауха уйлаш я уж.

Теша ловра ПУЖКХ кулгалхоша, Назране бахача нахага а редакцега а оттадаьча хаттараша, гаьна ца доакхаш хьадда жоп лургилорах. Алхха бехк баккхар духьа дувцаш дац вай ер къамаьл. Вай вахар сихагIа тоадича бакъахьа хеташ дувцаш да.

Ж. БОГАТЫРЕВ,
тха спец. корр.

«Полимер» яха кооператив

Наха лелабеш а республика дуккхача тикашка а гойиш я тайп-тайпара сурташ —« Вайнах» (Нохч-ГIалгIай халхара ансамбль), «Сармак» (1988 шу «сармака» шу хиларца дувзаденна), сомийи бацдадарийи сурташ тIа латташ дола полиэтиленови тIормиташ. Уж хьадер я «Полимер» яха комсомольско-кагирхой кооператив.

НальгиевгIар Илесси Хасмухьмади хьалха а баьнна, 1988 шера 1 марте хьайийлар из «Экажевский» совхозе. Совхозо, бокъо яларал совгIа, чIоагIа гIо а дир царна, из хьаеллаш.

Нальгиев Хасмухьмада 1985 шера цIеча дипломаца чакхъяькхкхар М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института мехкдаьтта даккхара факультет. Дийша воаллаше а, распределенех из хьожавир «Сунжанефть» управлене, хIаьта, цхьа-пи бутт балалехьа, Нижневартовске мехкдаьтта скважинашта капитални ремонт яраи уж юха меттаоттаяр а и йолча бригада мастер волаш болх бе вахийтар из.

1987 шу долалуча хана денз июнь беттага кхачалца «Сунжанефте» инженер - технолог волаш болх бу цо.

— Институте деша вагIача хана а, Къулбаседе балха волаш а, — дувц Хасмухьмада, — чIоагIа безам бар са, сай лоламагIа, моллагIа изобретательски рационализаторски уйла, чакхъяккха кхычарех тийша хIама доацаш болх бе. Цу юкъа хьахила йолаелар кооператив. ХIаьта, кооператив санна дика мичахьа йиш я, хьай идеяш, дагадехараш балха юкъе дахьа. Лоацца аьлча, хье фу саг ва а фу специалист ва а хьажа мегарволаш дар гIулакх. Цига ховргда хьона, хье лелалург волаш саг вий а.

«Полимер» яхача кооперативо хIанз хIара бетта арахец 25—30 эзар полиэтиленови тIормиг. (Уж нахага дохкара гIулакх «Госгалантерея» объединенеси Нохч - ГIалгIай респотребсоюзон леладу).

Цул совгIа, совхозий а тайп - тайпарча предприятей а заказаш а кхоачашду кооперативо. Полиэтиленови пленка арахец царна. Масала, шоай совхоза цар яьй 10 метр дIоахали 10 метр шорали дола полиэтиленови полотно, хьатта гулъяь латта коартолаш догIах лораеш царна тIаехка.

«Полимеро» пайда эп, импортничул вIалла вогIа йоацача, отечественни экспериментальни оборудованех. ХIаьта, технологически линеи переналадка е кхы а аттагIа да.

— Масала, — йоах Х. Нальгиева, — тха яр мо йолча цхьайолча предприятей шера а вIашtIехьдалац шоай изделе цIи хувца. ХIаьта оаха хIанзлехьа пхиъ сурт хийцад тхоай тIормиташ тIара. Тха тIехкхара новинка я ГАЗ-2410 «Волга» яха автомобиль тIайола тIормиг.

Бетта кооператораша 300 —400 сом алапи эц. Амма. керттердар из дац. Керттердар, нах шоай лоламе производства дай шоаш хиларга хьежжа, гIуллакхах дог лазаш, болх дикагIа бе безам болаш хилари, кооперативана хьалхашка бIаьхен сийрден вахара никъ хилари, да.

У. САПРАЛИЕВ.

ЧУВАШСКИ АССР. 90,6 квадратни метр йола диъ цIенах латта, 79 квадратни метр йола кхаь цIенах латта, 66 квадратни метр йола шин цIенах латта коттеджаш бIаьсти нитташ тIабоалаш санна сиха хьахул Цивильски юртбоахама опытни станце. 4 — 5 дийнахьа цIа хьалдаь доаккх укхаза. Цкъаза кхаь дийнахь а. Иштта цIеношхьалдаь дахара массаза а йола ханаш я «Чувашгорпромстроя» СПМК-5 яхачун гIишлонхой. ЦIеношхьалдотт цар монолитни йолча керамзитбетонах. Лоацца хана станце хьалъяьй цхьаншин квартирах латтача цIеной бIарча поселок. Планировка нийса яь хилар, квартирах боаккха мах лоха хилар юртарча дукхача наха дезаденнад.

Цивильски районе нах чубаха цIеноша сиха хьалдара опыт могаяьй цу кердача поселке хиннача КПСС Чувашски обкома аргIанарча пленумо.

СУРТА ТIА: кердача поселкера КПСС обкома выездной пленум.

В. ВОЙТЕНКОЙ сурт.

(ТАСС фотохроника).

Бахача наьха Ерригсоюзни перепись яра накъадолхаш

ГIО ДАРА ЙОЛЧА КОМИССЕ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча, бахача наьха Ерригсоюзни перепись яра гIо дара республикански комиссе аргIанарча заседане хьежар бахача наьха, хургйола перепись елга кадрашцеи организационно-боахама гIулакхащцеи Iалашдарах долча дешага. Заседане ладийгIар Октябрьски (г. Грозный) райисполкома председателa А .А. Осмаева отчетага.

Белгалдаькхад переписа кадраш хьахаржареи чIоагIъяреи гIулакх г. Грозне Октябрьски районе ледара деш хилар. ХIаьта гIулакх чакхдаькхха хила доагIа 1988 шера 15 ноябрь тIакхоачаш.

Комиссе белгалдаькхкхар: ССР Министрий Совето оттадаьд 1989 шера перепись яра объединеней, предприятей, учрежденей, организацей болхлой, школай хьехархой, дешара лакхерча заведенейи техникумийи преподавателаш, студенташ юкъеоза, аьнна халкъа депутатий моттигера Советаш дехкарийла а еш.

Министерствашеи ведомствашеи приказаш техад из лоархIаме паччахьалкхеи юкъареи дерригача халкъеи дехкар кхоачашдулургдола болхлой къоастабе, аьнна.

Перепись яра гIо дара комиссе дех перепись яра йола кадраш къоастаяра, чIоагIъяра, хIаьта иштта перепись яра йолча отделашеи инструкторски участкашеи йоагIаш йола помещенеш къоастаяра дерriга балхаш хьем боаццаш чакхдахар, цу помещенешка телефон, конторски мебель оттаяр, уж йIоахъяр, бахача наьха Ерригсоюзни переписа материалаш йизза лораергйола гIулакхаш вIашtIехьдахар.

«Сердало» газетан редакцин коллектив ГIалгIай халкъан поэт Ахьмад Мальсагов дIаяхийтар хьехархочун, ветеранан, общественникан, цIаьхха адамаллин а дахаран 70 шо.

Ахьмад Мальсагов 1918 шера 15 ноябрь Ингушетин Республикин Сунжа районера Ахки-Юртан хьехархочун, ветеранан, общественникан, цIаьхха адамаллин а дахаран 70 шо.

Ахьмад Мальсагов 1918 шера 15 ноябрь Ингушетин Республикин Сунжа районера Ахки-Юртан

Ахьмад Мальсагов 1918 шера 15 ноябрь Ингушетин Республикин Сунжа районера Ахки-Юртан

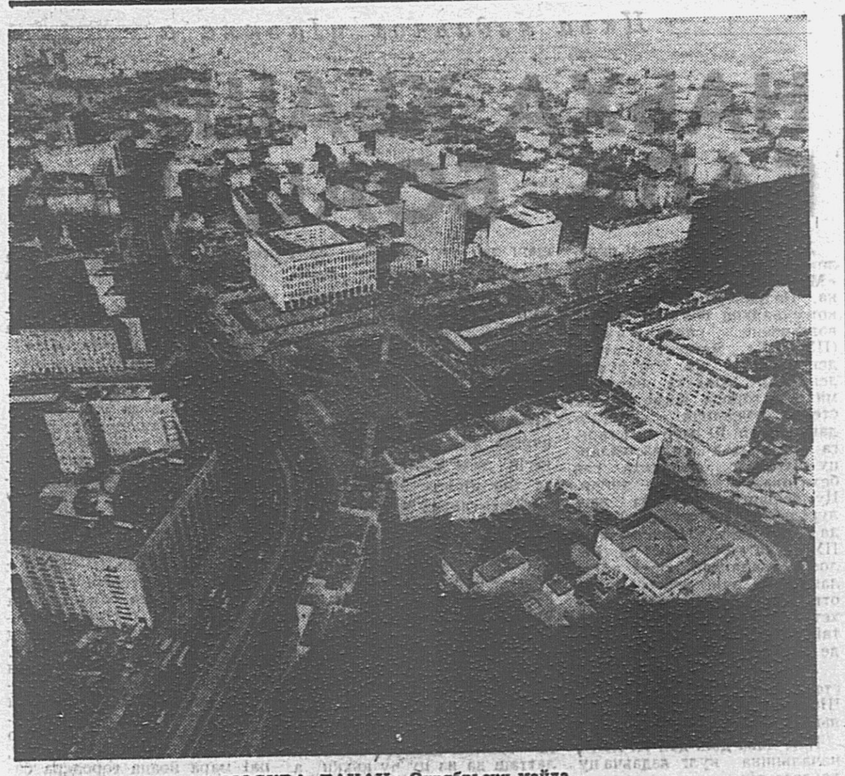

МОСКВА ТАХАН. Октябрьски майда.
А. СОЛОВЬЕВА сурт (ТАСС фотохроника).

Вахара хьисап—советски

К Х Е Л

ВорхI класс яьккха йоалаш яр Зоя. Бераша юкъе школе, шоаш бахача коа, ара чIоагIа сиха а хьалхле шийга йолаш а йиIиг яр из. ЦIанкха а дицлургдоацаш да: шиг ханара долча берашца Iохайна коа ягIаш, цIахха хьатIаера Зояй нана Александра Николаевна.

— Зайка, хаел ухаза, ладувгIал радиога, аьлар по, корзагIъяьнна. ТIом! ТIом, бераш!

Ишт̆та цхьан дийнахь чакхъяьлар берала ха.

Советски халкъа тIадаьхкар хала денош. Кхы аттагIа дацар Ивашкевича дезала а. 1940 шера хкайкорах велар цар да. Ше валлалца да — Николай Павлович — дезал а дика волаш, цIеннанна уллувра дIа ца воалаш лаьттар. Из велча чIоагIа хало эзар цу дезала. ТIаккха шу далалехьа болабелар тIом. Из бала массадолча адама а бар.

Дийтта шу даланза йола Зояй наней цхьаь бисача, цар лаьрхIар моллагIа а цхьа говзал Зояйна, Iомае. Ишт̆та яхар из ремеслення училище. Цу хана цун ханнара йола йиIигаш-м кхаьчагама говзалаш Iомаеш яр. Зояс токарни гIулакх Iомаде лаьрхIар, шийла низ а кхетам а тIа а бахийтар цу гIулакха.

1943 шера Ташкенте дIаяхийтар «Ростсельмаш» яха завод. Цу заводана дIабахийта лаьрхIар ремесленни училище деша багIараш а. Гаьна а хала а бар парна из никъ. ТIадувхача барзкъана, дуача хIамана хало увза йийзар кхелетарий. ДIаболхаш транспортага хьежаш дукха ха йоаIора цар. Цунга хьежка уйлаш а яр хала. Фу хургда-хьоI мехках, гаргарча нахах, дезалех къастар, юхавIашагIкхетаргдий - хьоI? — аьнна хетар. Ший доттагIий безам айбара духьа Зояс оалар,— вай кастта дIакхоачаргда шоана, цига ишт̆та хала а хургдац вай вахара сагот ма делаш. — Ташкенте дукха сом, баьцадааради да. Цига йIайха я. Мел хоза я йоах цига. Узбекски пловага кхоачаргдолаш хIама дац. Ишт̆та новкъосташта салоIам бе гIерташ хулар Зоя. — Царна дог дIа ца хаийе а шийна чухь бокхча бала бар цунга. Фу деш я-хьоI нана — йоахар цун дего. Фу хургда-хьоI берех?..

Нана-м тIом болабелчахьа госпитале болх беш яр. Нагахьа мара чуя йиш хилацар, еча а ураллатта ца могаш южар метта. Мукъа яьнначу миноте берашка дувцар цо тIем тIара шийна хезача хIамаех. Деррига цIен гIулакх Зоя̆йна тIа дар.

ЗIамагIдолча берашта даа хIама кийчдар, барзкъаш диттар, кхыдараш а.

ТIехьхьара Ташкенте дIакхьачар. ХIара цIагIа 70 саг цхьана а волаш, общежитте дIанийсдир кхувш доагIа берараш. ТIаювха бушлаташ иккаш хьа а яна, дIаболабир болх. Шийтта-шийтта сахьата болх бе безаш хулар уж. КIаьдбале, станокаш тIа латташе а, ахьовсаш моттигаш нийслора, хIаьта, цхьаккха а валанзар цу халона юхтIехьашка. Производства хьалхалатташ а гучабаьлар, цар йора 2—2,5 норма. Кхелетараша беш хийна болх чIоагIа чоалхане а хала а бар, пар еш хиннараш герза йола оатхалаш яр.

Салоа денош геттара дIадIаьхделар. Эггара дохкхагIа совгIат лоархIар цар шоашца болх беш болча, боккхагIча новкъосташа аьнна баркал. Шоай Даьхенна дечаа новкъосталца доалар цар са мукъа, айлора безам. Кхы а дикагIа болх бе гIерташ хулар кагирхой. ХIаране дега чу латтар: кастта котало яргъя, тIаккха массадола дезал вIашагIихетаргба. Цу уйлаца боалар цар низ кот.

Зоя Николаевнас дага а ухаш дувц: — тха массане уйла паI яр, сайна могар де деза аз сихагIа котало яккхар духьа. Дагара ялацар нана, зIамагIа бола йижарий.

Къаьстта хала бар бийсана сменагIа беш бола болх. Из хулар ухьан беттен ах бертен сайрийна бархI сахьат даьлча деша шоллагIча дийнахьа гIуйрийна бархI даллалца бе безаш: Моральни а физически а низ ура оттабе гIоотар тхо. тIехьа на диса гIертар. КIаьдбале, низагIа бехе, уралатташе тхьовсар бераш. ТIаккха тIа а вай оалар мастеро, — хьасомаяла, са йиIиг, вай иштта низ беха хьувзе тIом хьелургба, кастта вай котдаьнна даьлча дуккха а салоIаргда вай.

Наггахьа йолча хана тешам бохар, вIалла а кхоачалургъяц-кх е-ха, аьле дог дохар, хIаьта а кхыйола патриотически уйлаш чу а ecce, дIаоттар вахте.

ЗIамига бале а, хало яле а, цар вIаштIехьдоалар шоай самукъадаккха, сакъерда, книжкаш деша, спортивни ловзарашка дакъа лаца.

Массанена ницсса болх бора Зояс. Цхьайолча хана ши норма а лора. Кхыча тайпара хила йиш йолаш дацар гIулакх. Даьхе яр хьежаш, иштта хьехаш яр нана, зIамагIа бола йижарий.

Са хьамсара йиIиг̆. Тхо дийна а могаш а да, тхоах сагот ма делахь. Кастта тIом чакхбаргба, вай вIашагI а кхетаргда. Юхь Iаьрж ма елахь, тхо чIоагIа тешаш да хьох, болх дика белахь, моастагI экххаве веза вай воай лаьттан тIара. Иштта дар Зояйга нанас кхахьийта каьхаташ.

Дена кхаьчар дукха хьийжа ди. Зоя ше яьча Грозне цIаера. Доккха совгIат дар из цанна а, йижараштa а, массаволча сага а. ЗIамагIа бола йижарий сов гIад баха белхаш бар. ХIаьта Зояс ший нанна бIара а хьежаш дагахьа йоахар; — «мийска са нана, ма гIелъяннаш хьо, ма хало ниэа хургъя Iа, со цIагIа а йоацаш».

Зоя наьнаца балха яхар, йиIигаш деша ухар. Котало яккха йисар дукха ха яцар. Цхьа бутт балалехьа массаволча советски сага а машар мел безача халкъа а дера Коталон доккха цIей. Цхьабараш белхаш, вожаш белаш вIашагIъийна дар из ди. Мичча бесса дале а, яьккхай вай халкъо Котало, из доккха нраз да, йоахар хIара дего. Фу дергда, аьнна хетар къонгаш тIема тIа бейнача ноаноштa, цхьаккха а ца леш йоккхарг ма яцар котало.

Киселевагlар цIагIа цIей дездеш вaIшагIихиттабар йижарий, бовзараш, безараш. Царна Зояс дийцар ше цига леладаь хIамаш, узбечкана ше тIаэцар, цар шийна кийдеш хинна плов. Котало йоаккхаш массадолча къамий нах хиннаб.

ЦIаеначул тIехьагIа а дукха дар зIамигача йиIий гIулаккаш: балха йоллашехьа дешаш а яр из. 1949 шера учительски институте физико - математически факультете деша йода Зоя. Цигара дийша яьлча, зIамига Варанда яхача юрта хьехархо хул цох. Цигга маьре а яхе, тIаккха Грозне яха йоагIа хьехархо. Тайп-тайпара балхаш леладу по: библиотеке, педучилище, школе. Школера пенсе а йода.

Зоя Николаевнай кхийна ши дезалхо ва. Зояьй воI эскаре гIулакх деш ва. Царна гаьна вале а, каст-кастта наьнага каьхат дойт цо.

З. Н. Киселевас йоах. — са вахар во хиннадац. Хало хиннаяле а тIехтохам боацаш яьхай со. Керттера дар дунен тIа машар хилар да.

Зоя Николаевна хIанз а я къахьегаш. Берашца нек деча бассейне ух, царна аэробика Iомаю, фаьлгаш дувц.

Иштта да пенсе яхачул тIехьагIа Зоя Николаевнай вахар.

А. МАЦИЕВА,
хьехархо.

Дицденнар юхадийндаьд

Республика культурни'вахаре йоккха событи хиннай — 15 шу даьнначул тIехьагIа юха араювла йолаеннай репертуарни листокаш. Из массанена дезаш дола а боккха лоархIам бола а гIулакх дIадоладир халкъа кхолламеи культпросветбалхаи Iилма - методически центро, районни культура цIеношгеи юртарча клубаштеи, художественни самодеятельноста коллективаштеи гIонна лаьрхIа.

Из листок юхаараяьлар РНМЦ Iилма социологе отдела заведующи Р. П. Подунов бахьан долаш. Цун кабинете хилар тха къамаьл а. Ростислав Петровича аьлар:

— Репертуарни листокаш оаха оттайора вай клубай берригача балхага, царна могаргдолчунга, цар безамга, лостамашка хьежжа. Миштай из листок? Из я газета юкъерча формата.

Цар юкъара тираж — 800 экземпляр гаргга.

Гуш ма хиллара, художественни самодеятельноста доакъашхоштеи культболхлоштеи йоккха «ассортимент» я.

Репертуарни листок хьалхара арахийцар 1987 шера. Из хетаьяьр МагIалбике тIом хинна 45 шу дизара. Цу тIа яр Малгобекски тIема тематика, вай мехкахойпоэтий А. Магомедова, З. Яндарбиева, С. Златорунске а кхычар а стихаш, Х.-А. Берсанова «БIухочун безам» яхача дувцара инсценировка, «Сатирен юморен уголоке» басняши частушкаши, шийца ноташ а долаш М. Дикаева «Майра Маташ» яха илли.

Амма, шоллагIа арахийца репертуарни листок хьалхарчул йоккхагIа я: 8 оагIув. Цунга хьежжа тематика а шерагIа я.

Ухх тIа я цхьан актахи шин сурташ йола Ведзижев Ахьмада «Кхоллам» яха комеди, диъ илли — С. Динаева «Дувла лоаме», «Машара илли» (мукъам А. Розенберга, дешаш А. Хамхоева), Советски Союза Турпала Аушев Руслана хетадаь «Руслана седкъа» яха илли (мукъам — Ю. Долгова, дешаш — С. Чахкиева). У. Бисултанова «Илли». Лоацца аьлча, тIемапатриотически илле музыкални парад.

Ф. ГАЗДИЕВА.

«Садко» яхача бассейне

31 октябре «Садко» бассейне чакхъяьлар города кубок яккхара йола яхьаш. Нек дара сезона хьалхарчарех яр уж.

Эггара боккхагIа толам баьккхар пединститута студенткас, спорта мастералла кандидата Татаева Ларисас. Цо котало яьккхар кхаь дистанце: букъа тIа нек деш 50 метр йолчен 100 метр йолчен дистанцешкеи, ший лоIамах нек деш 50 метр дистанцеи.

Баттерфляй стилах нек деча дика аьттув баьлар пединститута студента, спорта мастера Степанов Витале. 50 метр дистанци нек деш из вахар 26,2 секунда.

Шин дистанце — 50-и 100-и метраш — котало яьккхар букъа тIа нек деш Советски Эскара викало Зинник Николайс.

Дика толамаш даьхар № 2 йолча ДЮСШ (директор С. А. Звонев) викалаша а: Рассудишко Оляси (ший лоIаме нек деш 100 метр йолчен 400 метр йолчен дистанцешкеи, баттерфляй стилах нек деш — 50 метр йолча дистанцеи котало яьккхар) цун командерча Братухин Николайси (брасс нек деш 50 метр йолчеи 100 метр йолчеи дистанцешкеи, комплексни нек деш 200 метр йолча дистанцеи).

Шин дистанце тIа толам баьккхар - Васильев Вованси Хорешкова Ленаси.

ХIанз спортсменаш кийчлуш ба республика кубок яккхара йолча яхьашка дакъа лаца. Укх ноябрь бетта хургьа уж. Аьттув балба цар массане а.

В. СТЕПАНОВ.

МУЗЕЯ ЗАЛАШКА

ДИКА СОВГIАТ

Комсомола 70 шу дузача денца ювзаенна «Республика къонал» яха выставка хилар П. Захарова цIерагIча музее. Выставка хьеаллаш дакъа лаьцар культура министра заместителя А. Митрофанова, художникий Союза председателя заместителя В. Ливна, дуккхача культура болхлоша.

Выставка хьеаллаш А. Митрофанова лоацца къамаьл дир:

— Выставке дакъа лоацаш тайп-тайпарча къамех а, тайп-тайпара ха яьнна а художникаш ба. Къахьегама наьха, бIухой сий лакхду шоай балхаш тIа художникаша. Таханарча выставкера балхаш дезача денна лаьрхIа дан да.

Художникий Союза председателя заместителя В. Ливна выставках лаьца аьлар:

— Тайп-тайпара жанрай балхаш да выставке, масала, зIамига формаш йола скульптура, ткачество, книжни графика. Кастта Грозне хургйола «Юг-89» яхача выставке оттаде шоай сурташ кийчдеш художникаш хилар бахьан долаш тематически балхаш кIезига да таханарча выставке.

Дуккхача картина ш т а юкъера наха белгалдаьхар къонача художника Л. Абаева «Садуа хоамаш», «Хьалданза диса цIа», Султанов Умара «Кхалсага сурт», М. Паланкоева «Веший сурт», «Даь сурт» яха картинаш.

«Наьха бIарг тIаозаш дар халкъа турпалхочох Зелимханах Юшаевс дилла «ЦIей» яха сурт а.

Иштта вай республике дика бовзаш болча художникий балхаш а дар цига гойташ. Масала, П. В. Миронова «Джалка», Сухорукова «Бамутовский лесопром», Слободина «Шолжа сатем». Измайлова «Селение Джейрах».

Нах цецбоалаш хоза дар Амерханова топпарах хьадаь «Автопортрет», «БIаьсти дIадийнар Iай корадаьд», «Ахьар доацаш хьайра йисаяц» яха балхаш. Лоацца аьлча, искусство езаршта дика совгIат хиннад кердача выставках.

А. САЙРАЛИЕВА.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

КIИРАНДИ,
6 НОЯБРЬ

Филармоне зал. Берий филармони. 15.00. Госфилармоне струнни квартета концерт.

1 Мая цIерагIа беш. 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дIа-юха хувцар.

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 8.00. Ло баккхареи хIамаш тегареи курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 8.40. Машинаца аьхинга хIамаш яра курсаш 9.00. Балетни студи. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 11.00. «Фаьлгийи приключенейи дунен тIа» яха киноклуб. 12.00. Бальнии дискои халхарий школа. 13.00, Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 16.00. Духовой оркестра концерт. 19.00. «30 шерал тIехьабнарашта» яха праздничии сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 9.00. Нохчий метта курсаш. 14.00. Ло баккхареи хIамаш тегареи курсаш. 14.00. «Къона краевед» яха клуб. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «За власть Советов» яха кинофестиваль. 19.00. Дискотека.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 14.00. «Умелые руки» яха клуб. 13.00. 15.00, 17.00 Видеотека. 16.00. «Мукъа ха» яха клуб.

Химикий ДК. 9.00. «Лидер» яха клуб. 11.00. «Нийсархо» яха киноклуб. 19.00. Видеотека.

Просвещене ботхлой цIа. 10.00. «ХIаматта тега Iомалу тхо». 11.00. «Песенка» яхача берий вокальни группас дех шо. 18.00. Кагирхой салаIара сайре. «Революцен дийнъенна оагIонгш».

«Красный молот» завода ДК. 9.00. Ло баккхен хIамаш тегеи Iомалу тхо. 9.00. 21.00. Видеосалон. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 13.00. «Кружевница» клуб. 17.30. «Вайи Октябрьи» яха тематически кинопоказ.

Пролетбата цIерагIа ДК. 12.00. Дешархочун хьаьший цIа. 13.00; 15.00; 17.00; 19.00. Видеосалон. 13.00. «Визит» яха ашарий салон.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Мукъача ден клуб. 12.00. «Росинка» яха киноклуб. 14.00. Видеосалон.

М. Горькае цIерагIа клуб. 9.00. Ло баккхареи хIамаш тегареи курсаш. 14.00. «Непоседы» яха халхара группа. 14.00. «Сабарде Iаl» яха берий кинотеатр. 19.30. Кагирхой салаIара сайре.

Филофоннистий клуб. (Пушкина ул., 6) 10.30. Грамзаписий коллекционерий вIашагIихетар.

КИМ цIерагIа клуб. 10.00. «Мастерица» яха клуб. 17.00. Праздничии сайре.

В. Маяковске цIерагIа клуб. 15.00. «Фаьлгий дунен тIа» яха клуб.

С. Орджоникидзе цIерагIа стадион. 10.00. Футбол. Профсоюзий ДФСО ДЮСШ яхьаш. 13.00. «Терек» — «Машиностроитель» ДЮСШ. Физкультура коллективашта юкъера РСФСР чемпионате дакъа лаца бокъо яккхара дола переходни ловзар.

ШВСМ зал. 10.00. Профсоюзий ДФСО спортивни гимнастикагIа йола кубок.

«Трудовые резервы» яха спортзал. 10.00. Шоай лоIаме кIалтохаргах латара Х. Нурадилова хеталь Ерригсоюзни турнир.

«Локомотив» яха стадион. 12.00. Футбол. Машара Приз яккхара йола республикански яхьаш. «Локомотив» — «Орга».

«Октябрьнефть» НГДУ стадион. 14.00. Футбол. Машара Приз яккхара йола республикански яхьаш. «Нефтяник» — «Даймохк».

ОРШОТ,
7 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 13.30, 15.30, 17.30, 19.30. Остросюжетни фильмай театр.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 15.00. «Къона ленинец» яха берий театр. «За власть Советов» яха кинофестиваль. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

С. М. Кирова цIерагIа ДК. 9.00. «Умелые руки» яха клуб. 11.00. Балетни студи. 12.00. Игротека. 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека.

Химикий ДК. 11.00, 21.00. Видеосалон.

Просвещене болхлой цIа. 18.00. «Ноахалий дийна бувзам» яха тематически сайре 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 14.00, 21.00. Видеосалон. 18.30. «В кругу друзей» яха дискоклуб.

Пролетбата цIерагIа ДК. 13.00. «Оаха хестабу хьо, Октябрь!» яха концерт. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 14.00, 21.00. Видеосалон. 18.30. «В кругу друзей» яха дискоклуб.

Пролетбата цIерагIа ДК. 13.00. «Оаха хестабу хьо, Октябрь!» яха концерт. 13.00 22.00. «Визит» яха ашарий салон. 13.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеосалон. 19.00. Видеодискотека.

«Оргтехника» объединене ДК. 12.00. «Росинка» яха киноклуб. 14.00. Видеосалон.

«Красный молот» завода ДК. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. 18.30. «В кругу друзей» яха дискоклуб.

М. Горькае цIерагIа клуб. 18.00. «Ромашка» яха халхара группа. 19.30. Дискотека.

КИМ цIерагIа клуб. 15.00. «Светлячок» яха берий кинотеатр. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

ШВСМ зал. 10.00. Спортивни гимнастика. Профсоюзий ДФСО кубок.

ШИНАРА,
8 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа ДК. 13.30, 15.30, 17.30, 19.30. Остросюжетни видеофильмай театр. 19.00. «БIашагIкхетар» яха дискотека.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа ДК. 15.00. «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. «За власть Советов» яха кинофестиваль. 17.00. Художественни самодеятельноста концерт. 19.00. Дискотека.

Химикий ДК. 18.00. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 19.00. Видеотека.

Просвещене болхлой цIа. 18.00. Филателистий клуб. «Октябра мохк» яха маркай выставка.

«Красный молот» завода ДК. 21.00. Видеосалон. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. «Вместе — дружная семья». 14.30. «Сакъердаме сахьат». 17.30. «Сийлахь-доккхача вахара оагIонаш» яха кинофестиваль.

Пролетбата цIерагIа ДК. 12.00. Музыкальни утренник. 13.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеосалон. 13.00, 15.00, 22.00. «Визит» яха ашарий салон. 15.00. «А ну-ка, девочки!» яха конкурс. 17.00. Праздничии концерт. 19.00. Видеодискотека.

«Оргтехника» объединене ДК. 12.00. «Росинка» яха киноклуб. 13.00. «100 друзей — 100 затей» яха ловзарий программа.

М. Горькае цIерагIа клуб. 10.00. «Умелые руки» яха клуб. 18.00. Ло баккхареи хIамаш тегареи курсаш.

КИМ цIерагIа клуб. 13.00. «Сакъердаме старт а ш ». 19.00. Дискосайре.

ШВСМ зал. Спортивни гимнастика. - Профсоюзий ДФСО кубок.

«Локомотив» стадион. 11.30. Футбол. Машара Приз яккхара йола республикански яхьаш. 11.30. ЧИГПИ — «Дружба» 14.00. «Монтажник» — «Даймохк».

(АргIанара номераш ара-ярга 7-чен, 10-чен ноябре).

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 НОЯБРЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Камой монолог». Фильм-спектакль. 3-гIа серн.
10.00 — Заманхочун сурт. «Директора Молчанова кхоамара ди». «Богатырий санъердам» яхача документальни фильмай премьера.
10.40 — Халкъа ашараш.
10.35 — «Билет в один конец» яхача короткометражни художественни фильма премьера.
11.25 — Советски балета оагIонаш.
12.50 — «Экспромт».
13.05 — Фильм — берашта. «Айболит-66».
14.40 — «Гlозал — из илли да». Фильм-концерт.
15.30 — «Кердадараш».
15.45 — «Дошо канаш». Мультфильм.
16.05 — «Майски Iуйре». Док. фильм.
16.45 — «Смело, товарищи, в ногу». Революционни иллеш.
16.55 — Сийлахь - йоккхача Октябрьски Социалистически революце 71 шу дизара хеташ торжественни заседани. Праздничии концерт. Съездий Кремлевски Дворецера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.50 — А. Вивальди. Ля Минор оркестрацарча чIондаргда лаьрхIа дола концерт.
22.05 — «Взгляд».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Сказка сказывается» яхеи «Что посеешь» яхеи мультфильмаш.
8.50 — Фигурни катани. «Московски нердараш» яхача газета приз яккхара йола хелаца хIама хIаьштта юкъера яхьаш. Кхалнах. Произвольни программа.
9.20 — «Капкан для шакалов». Художественни фильм.
10.35 — Р. Рождественский — «Ши бIаь итт гIа» яха поэма.
11.30 — «Вступление» яха художественни фильм.
13.05 — «Далекое — близкое». Документальни фильмаш: «Мы — олений народ». «Кулал».
13.45 — «Наследие». Телеальманах.
14.40 — «Керда хоамаш».
14.45 — «Линия жизни» яха телефильм. 2, 3 сереш.
17.00 — Телефильм.
17.35 — Заводской района партконференце итогех критически позице тIара.
17.55 — «Борец». Елоев Берда вай 100 шу дизарга.
18.15 — «В лучах Октября». Литературно - музыкальни передача (нохч. меттала).
18.45 — Информационно-музыкальни программа (гIалгIай меттала).
19.05 — «Гюнтер Вальраф. «Сайга ца хьежжа яхача сиха ва со». Художественно - публицистически передача.
20.00 — «Спокойной ночи, малыши!». «Тешаме средство».
20.15 — Ког соалоташ фигурни хахкар. «Московские новости» яхача газета приз яккхара йола халкъашта юкъера яхьаш. Къонахий. ЛоIамера программа.
21.00 — «Ха».
21.50 — «Половодье» яха художественни фильм. 1, 2 сереш. «Белорусьфильм». Перерывагlа (22.55). «Керда хоамаш».
00.15 — Художественни гимнастика. Интервидене Кубок. Болгарера передача.

6 НОЯБРЬ

КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 00.25 — «Керда хоамаш».
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — Мультфильмаш: «История с единицей», «Пластилиновый ежик».
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Путешественникий клуб».
12.30 — «Музыкальни кинотеатр».
13.00 — Юртара сахьат.
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Киноафиша».
15.45 — «Йислагlча воIагIа кхералахь, моастагI яха фаьлг.
17.00 — Дунен эггара йоакхагIа йола музей. «Лувр». Кхоалагlа серн. «Греческое средиземноморье». (Франция).
17.40 — «Халкъашта юкъера панорама».
18.25 — «Жил-был Шишлов» яха художественни фильма премьера 1, 2 сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Шире круг». Дезача дийнахьара сакъердамаш.
23.55 — Футболах дола хоамаш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядке отта!
8.15 — Студес хьакхьонх... «Куранты» (Ленинград). Революце майда.1).
8.05 — Виктор Розови цун турпалаш.
10.05 — Общество дин.
10.35 — «Хозрасчет и экология» яха Iилма - популярни фильма премьера.
10.45 — Прогресс, информаци. реклама.
11.30 — «Путешественникий клуб».
12.35 — цIагIара академи.
13.05 — Эрсий культурах лаьца беседа. Хьалхара цикл. XVIII бIаь шераоа нхалнах.
13.55 — «Свой среди чужих, чужой среди своих» — субтитраш йола художественни фильм.
15.30 — «До и после полуночи». (22 октябре хиннар юхахьонхар).
18.35 Реклама.
18.40 — «Салташа нлеш доахача хана». «Афганистане даьха иллеш». Перерывагlа (19.50) — «Спокойной ночи, малышн!», «Тхо зоопарке да».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Красная стрела». Художественни фильм.
22.45 — Художественни гимнастика. Интервидене кубок. Болгарера передача.
23.30 — Керда хоамаш.

7 НОЯБРЬ

ОРШОТ

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ—71 ШУ.

I ПРОГРАММА

8.00, 15.20, 23.45 — «Кердадараш».
8.15 — Ашараш локх Московски Кремла комендатура образцово - показательни оркестро.
8.40 — «Поэташа — Октябра». Поэтически композици.
9.10 — «Ленин Выборге». Док. фильм.
9.20 — Классически музыка концерт.
9.55 — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 71 шу дизара хеташ г. Грозне къахьегамхой демонстрации. Йистеяьча — «СССР къамий иллеши халхараши».
12.30 — «Аз маьлха сурт дуларгда» яхеи, «Дlайха седкъий» яхеи, «Гlагарlгурилг» яхеи мультфильмаш.
13.00 — «Сон, хьон, вай дерригаши цхьана».
13.45 — «У меня есть тайна» яхача документальни фильма премьера.
14.05 — ЦТ экрана тIа эггара хьалха. «За явным преимуществом» яха художественни фильм.
15.30 — «Массанена а деза цири».
16.15 — СССР халкъа артистай Е. Образцовайн Е. Нестеренко концерт.
17.40 — «Левша». Мультфильм.
17.55 — «Послушайте». В. Маяковске стихашта йола музыкальни композици.
18.50 — Моссовета цIерагIча Паччахьалкхен академически театра «Цитата» яхача фильм-спектакля премьера. Автор — Л. Зорин. Перерыве (19.45) — Поэзе минуташ.
21.00 — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 71 шу дизара хеташ тIема низий парадахи къахьегамхой демонстрацеи йола репортаж.
22.00 — Останкине вIашагIихетар. Праздничии концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Йиш локх Московски Кремла Комендатура образцово - показательни оркестро.
8.40 — «Поэташа — Октябра». Поэтически композици.
9.10 — «Ленин Выборге». Док. фильм.
9.20 — Классически музыка концерт.
9.55 — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 71 шу дизара хеташ г. Грозне къахьегамхой демонстрации. Йистеяьча — документальни фильми ашарий программаи.
12.30 — Д. Рид. «Дуне огадаь итт ди». Таганка тIарча, драмаи комедии Московски театра фильм-спектакль.
14.55 — П. И. Чайковский. «Минута абсолютного счастья». Ашарий программа.
15.45 — «Прошлое еще впереди» яхача документальни фильма премьера.
16.15 — «Песня о соколе» яхеи, «Миниатюры» яхеи, «Вперед, время» яхеи мультфильмаш.
16.50 — «Утренний обход». Субтитраш йола художественни фильм.
18.25 — «Поделиться добротой» яхача фильм - концерта премьера.
19.35 — «Бийса даьхьала хийла шун, бераш!».
19.45 — «По вашим письмам». Концерт.
20.15 — Республика цIей дездеш я. Нохч - гIалгIай АССР-е Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 71 шу дизара цIей дездарах йола репортаж.
20.40 — «Военной музыки оркестр. «Концерт.
21.00 — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 71 шу дизара хеташ тIема низий парадахи къахьегамхой демонстрацеи йола репортаж.
22.00 — «Однолюбы». Худ. фильм.
23.20 — «Кердадараш».

РАДИО

5 НОЯБРЬ, ШОАТТА

7.35 — «Хьалхедаьр-доа ца деш, чуэца (нохчий меттала).
7.50 — Передачай программа.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаотам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Кхетам балара - комплексни подход (нохчий меттала).
10.30 — «Обществон законн». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
11.15 — 12.00 — «Камертон». Кагирхошта йола информационно - ашарий программа.
13.30 — «Вахара азбука». Х. Сатуева поэзех (нохчий меттала).
13.20 — XX областной партконференцена накъадолхаш «Хувцамий курсагIа» (гIалгIай меттала).
13.30 — 13.49 — Реклама.
15.15 — Перестройка практика: решеняи проблемаш.
16.00 — 16.55 — «Лехам». Информационно - ашарий программа.
18.20 — 19.00 — «Ашарий почта».

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХОХЬОШ ДА 1989 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча. общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба.

Кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бекхтохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта бовзама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувлшинареи. ереи, шоаттеи деношка

СФ02335. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3620.